

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2009-4-30 (Muafiyet)
Karar Sayısı : 09-36/904-216
Karar Tarihi : 19.8.2009

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI (Başkan V.)
Üyeler : Mehmet Akif ERSİN, Doç. Dr. Mustafa ATEŞ,
İsmail Hakkı KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY,
Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖRLER: Serpil YANIK, Sinan BOZKUŞ, Hale GÜNDÜZ, Selvi KOCABAY

**C. BİLDİRİMDE
BULUNAN**

20 : Bankalararası Kart Merkezi A.Ş.
Temsilcileri Prof. Dr. Erden KUNTALP, Prof. Dr. Sabih ARKAN,
Av. Dr. Güzin PEKGÜÇLÜ, Av. Işın AÇAN
Turan Güneş Blv. Korman sitesi 51/N Yıldız/Ankara

D. İLGİLİ TARAF : Bankalararası Kart Merkezi A.Ş.
Nispetiye Cad. Akmerkez E3 Blok K.3 344337 Etiler/İstanbul

E. DOSYA KONUSU: Bankalararası Kart Merkezi A.Ş. (BKM)'nin yönetim kurulu kararlarıyla kredi kartlarına ilişkin ortak takas komisyonu oranı belirlemesine yönelik süresiz muafiyet talebi.

30 **F. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 10.2.2009 tarih ve 1049 sayı ile giren ve eksiklikleri en son 24.07.2009 tarih ve 5296 sayı ile tamamlanan başvuru üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 5. maddesi hükümü uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 28.7.2009 tarih ve 2009-4-30/MM-09-SY sayılı Muafiyet Ön İnceleme Raporu, 28.7.2009 tarih, REK.0.08.00.00-130/249 sayılı Başkanlık önergesi ile 09-36 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda,

- 40 - BKM'nin Yönetim Kurulu kararlarıyla ortak takas komisyonu belirlemesinin 4054 sayılı Kanun kapsamında bir teşebbüs birliği kararı olduğu ve Kanun'un 4. maddesinin "*Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kâr gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi*" şeklindeki (a) bendine aykırılık oluşturduğu,
- Kartlı ödeme sistemleri pazarının kendine özgü koşulları nedeniyle, birlikte takas komisyonu belirlenmesi faaliyetinin, bazı koşulları sağlaması halinde Kanun'un 5. maddesi kapsamında muafiyetten yararlanabileceği,
- Ancak Bildirim Formu'nda talep edilen fonlama maliyetlerinde T.C. Merkez Bankası (TCMB) borç alma faizi yerine TCMB borç verme faiz oranının uygulanması ve

50 Visa/MasterCard logo maliyetlerinin takas komisyonu formülüne dahil edilmesi durumunda bu koşulların gerçekleşmeyeceği,

- Çok taraflı takas komisyonu uygulamasına Kanun'un 5. maddesi kapsamında muafiyet tanınabilmesi için, BKM tarafından uygulanmakta olan formülde fonlama maliyeti bölümünde kullanılacak faizin, raporun Değerlendirme bölümünde yer verildiği şekilde belirlenen, İMKB repo-ters repo piyasasında oluşan günlük faiz oranının esas alınarak hesaplanması gerektiği,

- BKM'nin söz konusu başvurusuna ilişkin muafiyet süresinin şu aşamada 05.08.2012 tarihine kadar belirlenmesi gerektiği,

60 - BKM yetkililerince, bağımsız denetim prosedürlerinin, esaslarına 17.01.2008 tarih ve 08-06/63-20 sayılı Kurul Kararı'nda ve Raporun Değerlendirme bölümünde yer verildiği biçimde, veri güvenilirliğini sağlayacak ve (ihraççı bankaların not-on-us işlemlerdeki cirosu ile hesaplanan) pazarın en az %80'ine sahip bankaları kapsayarak bankalar arasında hesaplama standardizasyonu oluşturacak şekilde yeniden düzenlenmesi ve 3 (üç) ay içerisinde Kurumumuza tevsik edilmesi ile,

- Ayrıca, formüle sağlanan verilerin yeni bağımsız denetim prosedürleri çerçevesinde her yıl düzenli olarak bağımsız denetimden geçirilmesi ve söz konusu bağımsız denetim raporlarının da Kurumumuza gönderilmesi yükümlülüğü getirilmesinin uygun olacağı

görüşü ifade edilmiştir.

70 H. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. Başvurunun Niteliği

80 BKM tarafından ortak takas komisyon oranı belirlenmesi uygulaması daha önce de Kurul kararlarına konu olmuştur. Türkiye Akaryakıt Bayileri Petrol ve Gaz Şirketleri İşveren Sendikası (TABGİS)'in, BKM bünyesinde bir araya gelen bankaların takas komisyon oranlarını birlikte belirlemek suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri iddiası üzerine, Kurul 23.12.2003 tarihinde BKM hakkında soruşturma açılmasına karar vermiştir. Soruşturma devam ederken BKM tarafından 15.1.2004 tarihinde takas komisyon oranlarının BKM bünyesinde ortak belirlenmesi işlemine muafiyet verilmesi talebiyle Rekabet Kurumu'na başvuruda bulunmuş; Kurul söz konusu başvurunun soruşturma kapsamında değerlendirilmesine karar vermiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda alınan 1.7.2005 tarih ve 05-43/602-153 sayılı kararla, BKM tarafından kredi kartlarına ilişkin ortak komisyon oranları belirlenmesi uygulamasına, 8.11.2005 tarihinden itibaren şartlı ve 2 yıl süreli bireysel muafiyet verilmiştir. Söz konusu muafiyet süresinin sona ermesi üzerine, BKM tarafından 5.9.2007 tarihinde muafiyetin süresiz olarak uzatılması talebi ile başvuruda bulunulmuştur. Yapılan muafiyet değerlendirmesi sonucunda, 17.1.2008 tarih ve 08-06/63-20 sayılı Karar ile uygulamaya 15.4.2009 tarihine kadar şartlı muafiyet verilmiştir.

90 Dosya konusu başvuruda yine BKM tarafından kredi kartlarına yönelik ortak takas komisyonu uygulamasına süresiz muafiyet talep edilmekte, aynı zamanda yapılan başvuru ile takas komisyon oranı hesaplanmasında kullanılan TCMB gecelik borç alma faiz oranı yerine TCMB gecelik borç verme faiz oranının kullanılması ve Visa ve Mastercard işlem ücretlerinin takas komisyon oranlarına yansıtılmasına izin verilmesi istenmektedir.

H.2. İlgili Pazar

H.2.1. İlgili Ürün Pazarı

100 Dosya mevcudu bilgiler çerçevesinde, konuya ilişkin daha önceki kararlarda dikkate alınarak, ilgili ürün pazarı “kredi kartı ile ödeme hizmetleri pazarı” olarak belirlenmiştir.

H.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

Bildirim konusu açısından, ilgili coğrafi pazar “Türkiye” olarak tespit edilmiştir.

H.3. Tespitler ve Değerlendirme

110 BKM tarafından yapılan dosya konusu başvuruda, 08-06/63-20 sayılı Rekabet Kurulu kararı çerçevesinde, takas komisyonunun hesaplanmasında kullanılan ve bankalardan toplanan verilerin bağımsız denetim firmalarının denetiminden geçirilmesinin sağlandığı belirtilerek, ortak takas komisyonu belirlenmesi uygulamasına süresiz muafiyet verilmesi, takas komisyonu oranında yer alan fonlama maliyetinin hesaplanmasında esas alınan TCMB gecelik borç alma faiz oranının TCMB gecelik borç verme faiz oranı olarak değiştirilmesi ve takas komisyonu maliyetlerinin içine Visa ve MasterCard’a ödemekte oldukları işlem ücretlerinin de eklenmesi talep edilmektedir.

Bilindiği üzere, 4054 sayılı Kanun’un “Muafiyet” başlıklı 5. maddesi, 4. madde kapsamında ihlal teşkil eden eylemlere muafiyet tanınması için gerekli şartları düzenlemekte ve muafiyetin ne şekilde verilebileceğine dair yetkileri içermektedir. Bu madde aşağıdaki şekildedir:

“Muafiyet

120 *Kurul, aşağıda belirtilen şartların tamamının varlığı halinde(Mülga:02.07.2005-5388/1.Md)(...) teşebbüsler arası anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birlikleri kararlarının 4 üncü madde hükümlerinin uygulanmasından muaf tutulmasına karar verebilir:*

a) Malların üretim veya dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması,

b) Tüketicinin bundan yarar sağlaması,

c) İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması, d) Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla sınırlanmaması,

130 *(Değişik: 02.07.2005-5388/1.Md) Muafiyet belirli bir süre için verilebileceği gibi, muafiyetin verilmesi belirli şartların ve/veya belirli yükümlülüklerin yerine getirilmesine bağlanabilir. Muafiyet kararları anlaşmanın ya da uyumlu eylemin yapıldığı veya teşebbüs birliği kararının alındığı yahut bir koşula bağlanmışsa koşulun yerine getirildiği tarihten itibaren geçerlidir.”*

140 BKM’nin yönetim kurulu kararlarıyla kredi kartlarına ilişkin ortak takas komisyon oranları belirlemesi uygulamasına 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesi kapsamında bireysel muafiyet tanınması hususunda, 08-06/63-20 sayılı Kurul Kararı’nda yapılan değerlendirmeler geçerliliğini korumaktadır. Ancak yeni başvuruda diğerlerinden farklı olarak faiz oranı değişikliği, visa/mastercard logom maliyetlerinin formüle yansıtılması ve bankalarca toplanan verilere ilişkin bağımsız denetim yapıldığı için süresiz muafiyet talepleri bulunmakta olup bu taleplerin Kanun’un 5. maddesinde yer alan 4 koşuldan özellikle (b) ve (d) bentlerinde yer alan şartlar bakımından değerlendirilmesi gerekmektedir.

H.3.1. Faiz Oranı Değişikliği Talebine İlişkin Değerlendirme

Yapılan bildirimde, kredi kartı takas komisyonu oranının hesaplanmasında kullanılan maliyet kalemlerinden biri olan fonlama maliyetine esas teşkil eden faiz oranının hâlihazırda TCMB gecelik borç alma (TCMB'nin borç alması ya da bankaların TCMB'ye borç vermesi durumunda geçerli olan) faiz oranı olduğu, bunun yerine TCMB gecelik borç verme (TCMB'nin bankalara borç vermesi veya bankaların TCMB'den borç alması durumunda geçerli olan) faiz oranının kullanılmasının daha uygun olacağı belirtilmiştir. Bildirimde, talebin gerekçesi olarak bankaların fonlama maliyetinin borç verme faizi üzerinden olduğu, yurt dışında takas komisyonu hesaplamalarında uygulamaya esas teşkil eden faiz oranlarının borç verme faiz oranı şeklinde belirlendiği öne sürülmüştür. Ayrıca TCMB yetkililerince de gayri resmi olarak borç verme oranının kullanılmasının teknik olarak daha doğru olduğunun belirtildiği ifade edilmiştir. Buna ek olarak, uluslararası bankalar arası ve ticari anlaşmalarda, paranın maliyeti hesaplarına esas olarak kabul edilen başlıca endekslerin, piyasa ortalamaları ve rayiç değerlerin borç verme üzerinden ifade edildiği belirtilmiştir. Son olarak, faiz oranlarında son zamanlarda yaşanan düşüş ve kredi kartı pazarında global kriz nedeniyle yaşanan daralmanın da uygulamada kullanılan faiz oranının, teknik olarak hatalı olmasının getirdiği fonlama maliyetinin karşılanmaması durumunu daha da hissedilir kıldığı ifade edilmiştir.

Özet olarak, bildirimde hâlihazırda kullanılan TCMB gecelik borç alma faiz oranının bankaların kredi kartı kullanan tüketicilerin fonlaması sonucu katlandıkları fonlama maliyetini gerçekçi bir şekilde yansıtmadığı; bunun yerine TCMB gecelik borç verme faiz oranının bankaların fonlama maliyetini daha doğru bir şekilde yansıttığı belirtilmektedir. Burada temel olarak bankaların tüketicilerin kredi kartı kullanımlarını fonlamak için TCMB'den borç aldığı varsayılmaktadır. TCMB gecelik borç verme faiz oranı, borç alma faiz oranından daha yüksektir.

Bildirim Formu'nda 2008 yılı Aralık ayı ile 2009 yılı Ocak ayı fonlama maliyetleri ile takas komisyon oranları TCMB gecelik borç alma ve borç verme faiz oranları kullanılarak ayrı ayrı hesaplanmıştır. Söz konusu hesaplamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo-1: TCMB Gecelik Borç Alma ve Borç Verme Faiz Oranlarına Göre Hesaplanan Takas Komisyon Oranları

	<i>TCMB Gecelik Borç Alma</i>		<i>TCMB Gecelik Borç Verme</i>	
	<i>2008-Aralık</i>	<i>2009-Ocak</i>	<i>2008-Aralık</i>	<i>2009-Ocak</i>
<i>Fonlama faiz oranı (%)</i>	15,63	13,95	18,13	16,45
<i>Fonlama maliyeti (%)</i>	1,1	0,98	1,28	1,16
<i>Takas oranı (BSMV hariç) (%)</i>	1,49	1,37	1,67	1,55
<i>Takas oranı (BSMV dahil) (%)</i>	1,57	1,44	1,76	1,63

Tablodan da görüleceği üzere, borç alma faiz oranından daha yüksek olan TCMB gecelik borç verme faiz oranlarının kullanılması halinde fonlama maliyetleri ve takas komisyon oranları artmaktadır. Borç alma ve borç verme faiz oranları arasında %2,5'luk bir fark bulunmakta, bu fark 2008 yılı Aralık ayı ve 2009 yılı Ocak ayı takas komisyonu oranlarında %0,19 değerinde bir artışa neden olmuştur. 28.7.2009 tarihi itibarıyla TCMB gecelik borç alma faiz oranı %8,25; borç verme faiz oranı ise %10,75'tir.

Faiz oranı değişikliğinin takas komisyonlarındaki etkisinin ortaya çıkarılmasını teminen, talep edilen bu değişikliğin takas komisyonlarında yol açacağı farkın hesaplanması gerekmektedir. Bilindiği üzere takas komisyon oranları ihraççı bankaların kabulcü

190 bankalardan tahsil edeceği tutara esas teşkil etmekte ve bu oran üye işyeri komisyonlarının belirlenmesinde en önemli maliyet kalemi olarak kullanılmaktadır. Bu bakımdan takas komisyon oranlarında meydana gelecek değişiklikler hem takasa giren işlem maliyetlerinde, hem de üye işyeri komisyon oranlarında artışa yol açarak bu yolla genel fiyatlar düzeyine yansımaktadır. BKM verilerine göre 2008 yılında kredi kartı ile yapılan toplam alışveriş tutarı 163.202.700.000 TL, takasa giren işlem tutarı (not-on-us) ise 74.948.230.000 TL'dir. Faiz oranının talep edildiği şekilde değiştirilmesi durumunda %0,19'luk artışın neden olacağı maliyet farkı aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo-2: Takas oranında meydana gelebilecek bir değişikliğin yıllık etkisi

	Tutar	Oluşacak Fark
Takasa Giren İşlem (2008 yılı)	74.948.230.000 TL	142.401.637 TL
Faiz Oranındaki Değişiklik	0,19%	

200 Tablodan görüldüğü gibi takas oranında meydana gelebilecek çok küçük değişiklikler dahi toplamda önemli tutarlara ulaşmaktadır. Fonlama maliyetindeki %0,19'luk bir artış takas maliyetlerini yıllık 140 milyon TL'den fazla bir tutarda artırmaktadır. Öte yandan yıllar itibarıyla kredi kartı ile yapılan harcamaların artmasıyla birlikte bu tutarların da artacağı açıktır. Dolayısıyla takas oranında yukarı yönlü bir değişim meydana getirebilecek taleplerin dikkatli bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir.

210 Bu çerçevede, BKM tarafından talep edilen değişikliğin gerekli olup olmadığının tespit edilmesi için, bankaların tüketicileri fonlama maliyetini en iyi şekilde yansıtan faiz oranının hangisi olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. Bunun için bankaların kart kullanıcılarını, hangi kaynaklarla finanse ettiklerinin bilinmesi gerekmektedir. Genel olarak bankacılık sektörünün yapısı incelendiğinde çok farklı finansman kaynakları ve buna bağlı olarak da farklı faiz oranları bulunmaktadır. Temel olarak bankaların ana fon kaynağı mevduat olup banka bilançolarında önemli bir yer tutmaktadır. Diğer borçlanma kaynakları ise başlıca; İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) repo-ters repo piyasası ile yurtiçi piyasadaki TCMB repo ihaleleri ile TCMB'den oluşmaktadır. Öte yandan bankalararası piyasadaki TRLIBOR faizi üzerinden borçlanma imkânları bulunmaktadır. Kredi kartı takas komisyon oranının hesaplanmasında esas alınacak faiz oranı, kart kullanıcılarının yukarıda yer verilen kaynaklardan hangisi ile fonlandığının bilinmesine bağlıdır. Ancak pratikte bankaların çok çeşitli kaynakları aynı anda ve farklı amaçlarla kullanmaları nedeniyle bu hususun tespit edilmesi neredeyse imkânsızdır. Dolayısıyla uygulamada fonlama maliyetini en iyi yansıtabilecek gösterge niteliğinde bir faiz oranının esas alınması uygun olacaktır. Bu bağlamda esas alınacak faiz oranının aşağıdaki şartları taşıması gereklidir:

220 (i) Gerçekçi olması: Takas oranında kullanılacak faiz oranının oluştuğu piyasanın bankalar açısından nispeten önemli bir fonlanma kaynağı olması gerekmektedir. Banka bilançolarında önemli bir yer tutmayan kaynaklara ait faiz oranlarının kullanılması, takas oranlarının olması gerekenden daha yüksek bir şekilde belirlenmesi ihtimalini artıracaktır.

(ii) Sürekli olması: Esas alınacak faiz oranının hesaplanmasını sağlayacak verilerin sürekliliği önem taşımaktadır. Aksi takdirde güncel olmayan faiz oranlarının takasa yansıtılması mümkün olabilecek ve bu oran gerçek maliyeti yansıtmayacaktır.

(iii) Derinliğinin olması: Takas oranında kullanılacak faiz oranının oluştuğu piyasanın belli bir derinliğe ulaşması önem taşımaktadır. Sığ bir piyasada oluşan faiz oranları daha değişken olmakta ve gösterge niteliği taşıma şansı azalmaktadır.

230 Yukarıdaki esaslar çerçevesinde, takas oranı hesabında referans olarak alınabilecek en gerçekçi faiz oranının belirlenmesi gerekmektedir. Bunun için öncelikle bankaların bilançolarında yer alan yükümlülükler incelenerek kredi kartı müşterilerine kullanılması muhtemel fon kaynaklarının tespit edilmesi uygun olacaktır. Aşağıdaki tabloda mevduat bankalarının toplamının Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu (BDDK) verilerine göre borçlanma kaynakları yer almaktadır:

Tablo-3: Mevduat bankalarının 2009 yılı başından itibaren ilk beş aylık borçlanma kaynakları

Likidite Durumu	Ocak		Şubat		Mart		Nisan		Mayıs	
	7 gün	1 Ay	7 gün	1 Ay	7 gün	1 Ay	7 gün	1 Ay	7 gün	1 Ay
	Oran	Oran	Oran	Oran	Oran	Oran	Oran	Oran	Oran	Oran
Mevduat (Toplanan Fonlar)	44%	57%	42%	55%	40%	55%	42%	56%	38%	53%
Türev İşlemler	19%	17%	21%	18%	23%	20%	20%	18%	18%	17%
Repo İşlemlerinden Sağlanan Fonlar	17%	11%	16%	2%	17%	11%	18%	12%	22%	15%
Bilanço Dışı İşlemler	11%	6%	11%	7%	11%	6%	12%	7%	11%	6%
Diğer Borçlar	4%	3%	4%	3%	4%	2%	4%	3%	3%	2%
TCMB'ye Borçlar	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	4%	3%
Diğer	5%	5%	5%	5%	5%	6%	4%	5%	3%	4%
Toplam	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

240 Tabloda görüldüğü üzere bankaların en büyük ve temel borç kaynağı toplanan mevduattan oluşmakta, onu sırasıyla türev işlemler ve repo işlemlerinden sağlanan fonlar izlemektedir. Bu noktada konuyla ilgili değerlendirmelere geçmeden önce, bankaların fon kaynakları ile ilgili olarak ve takas oranında hangi oranın esas alınması gerektiği konusunda TCMB'den alınan görüş yazısına değinmekte fayda bulunmaktadır.

250 Fonlama maliyeti hesaplamalarında esas alınması gereken faiz oranları ile ilgili olarak Raportörler TCMB yetkilileri ile görüşmüş ve kendilerinden yazılı bilgi talebinde bulunmuşlardır. TCMB'den; bankalara nasıl bir yöntemle ve hangi faiz oranıyla borç verildiği, bankaların tüketicilerin kredi kartı ile harcamalarını fonlarken katlandığı maliyeti en iyi şekilde yansıtan faiz oranının hangisi olduğu, TCMB tarafından yayımlanan "2009 Yılında Para ve Kur Politikası" raporunda bahsi geçen teknik faiz indiriminin gerekçesi ve öngörülen gerçekleştirilme zamanı, ne kadar süreyle geçerli olacağı ve söz konusu uygulamanın bankaların TCMB tarafından fonlanma yöntemi ile faiz oranını ne şekilde etkileyeceği hususlarında bilgi istenilmiştir.

TCMB tarafından gönderilen konuya ilişkin yazıda, bankacılık sisteminin fonlanma yöntemi ile ilgili aşağıda yer alan bilgiler verilmiştir:

"Bankamız, bankacılık sistemini, likidite ihtiyacının ortaya çıkması halinde genel olarak üç yöntemle fonlayabilmektedir:

260 1. Bankamızın temel fonlama aracı bir haftalık repo ihaleleridir. Repo ihaleleri, geleneksel ihale yöntemi ile gerçekleştirilmekte, ihaleyi kazanan bankalar kendi teklif ettikleri faiz oranlarından Bankamızdan borçlanmaktadırlar. İhalelerde oluşan ortalama faiz oranları piyasadaki likidite koşulları tarafından belirlenmekle birlikte, Bankamız, ihale tutarlarını, ortalama ihale faiz oranlarının, mevcut durumda piyasalarca gecelik

vadeli işlemler için referans faiz oranı olarak kabul edilen Bankamızın gün içi işlemler için belirlediği borçlanma faiz oranının belirgin şekilde üzerine çıkmasını önleyecek şekilde belirlemeye özen göstermektedir.

2. Bankamız gün içi işlemler için Bankamız bünyesindeki Bankalararası Para Piyasasında ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) Repo-Ters Repo Pazarında gecelik vadeli işlemler için borç verme faiz oranı ilan etmektedir. Normal koşullarda bu faiz oranı gecelik vadeli faizlerin üst sınırını oluşturmakta, gün içinde çeşitli nedenlerle gecelik faizlerin yükselmesi halinde, bankalar söz konusu faiz oranından Bankamızdan borçlanabilmektedir. (.....

270

.....TİCARİ SIR.....

.....)

3. Bankamız ayrıca ödeme sisteminin kesintisiz çalışmasını ve teminatları olduğu sürece bankaların yükümlülüklerini yerine getirebilmelerini teminen Bankalararası Para Piyasasında Geç Likidite Penceresi (GLP) imkanı ile gün sonunda (saat 16:30-17:00 arası) gecelik vadede borç verme faiz oranı ilan etmektedir. Bu fonlama imkânı da Bankamızın temel borç verme aracı değil, öngörülemeyen likidite gelişmeleri çerçevesinde bankaların nadiren kullandıkları bir imkân niteliğindedir.”

280

Bankaların tüketicilerin kredi kartı ile harcamalarını fonlarken katlandığı maliyeti en iyi şekilde yansıtan faiz oranının hangisi olduğu sorusu TCMB tarafından şu şekilde yanıtlanmıştır:

“Bankaların kaynağının esas itibariyle mevduatlardan oluştuğu göz önünde bulundurulduğunda, bankaların fonlama maliyeti hesabında mevduat faizlerinin esas alınması gerekmele birlikte, mevduat faiz oranlarının toplanması belirli bir süre gerektirdiğinden günlük işlemlerde kullanılması sakınca doğuracaktır. Mevduat maliyetleri dışında bir faiz oranı olarak Bankamız fonlama oranlarının esas alınmasının düşünülmesi halinde, Bankamızın bir haftalık ortalama repo ihale faiz oranlarının kullanılması mümkün görülmekle birlikte, likidite şartlarına göre repo ihalelerinin açılmaması ve sürekli bir veri setinin bulunmaması riski de göz önünde bulundurulmalıdır.

290

Buna göre, bankaların borçlanma maliyetini en iyi şekilde yansıtacak faiz oranının, işlem hacminin büyüklüğü ve ikincil piyasa faizleri için temel gösterge olması ayrıca verilerin sürekliliği nedeniyle, esasen bankamız borç alma faiz oranından çok farklılık göstermeyen İMKB Repo-Ters Repo piyasasında oluşan ortalama gecelik faiz oranları olduğu değerlendirilmektedir.”

300

Yukarıda yer alan bilgilerden bankaların kredi kartı kullanımlarını fonlama kaynağının esas olarak mevduatlardan oluştuğu ve fonlama maliyetinin ise mevduat faiz oranları olduğu ancak, bu faiz oranlarının takas komisyonu hesaplamasında kullanılmasının pratik olmayacağı anlaşılmaktadır. Bu durumda bankaların tüketicileri fonlama kaynağı olarak, bir diğer alternatif olan TCMB'den borçlanmaları durumu değerlendirilmelidir. Bu noktada ise söz konusu borcun ne şekilde alındığının tespit edilmesi gerekmektedir. Bankalar genel olarak açık piyasa işlemleri kapsamında TCMB'den haftalık repo ihaleleri ile borçlanmakta, ancak haftalık repo ihalesinin sürekli açılmaması nedeniyle TCMB bünyesindeki bankalararası para piyasasından ve İMKB repo-ters repo pazarından da borçlanabilmektedir. (.....

.....TİCARİ SIR.....

.....)Yazıda son olarak, fonlama maliyetini yansıtan en uygun gösterge faiz oranının hem işlem hacminin büyüklüğü hem de ikincil piyasa faizleri için temel gösterge olması nedeniyle, TCMB borç alma faiz oranına çok yakın olan İMKB repo-ters repo piyasasında oluşan ortalama gecelik faiz oranları olduğu belirtilmiştir.

TCMB tarafından 2009 Yılı Para ve Kur Politikası Raporu'nda yer alan "teknik faiz indirimi" ile ilgili şu açıklamada bulunulmuştur:

"Bankamız "2009 Yılında Para ve Kur Politikası" programında da açıklandığı gibi piyasadaki likidite sıkışıklığının artması ve/veya likidite sıkışıklığının kalıcı olma olasılığının belirginleşmesi halinde, teknik faiz indirimine giderek gecelik vadeli işlemler için Bankalararası Para Piyasasında ve İMKB Repo-Ters Repo Pazarında ilan ettiği borç verme ve borç alma faiz oranlarını düşürecektir. Teknik faiz indirimi sonrasında, Bankamızın referans olarak alınan politika faiz oranı, temel fonlama aracı olan ve düzenli olarak gerçekleştirilecek bir hafta vadeli repo ihaleleri faiz oranı olacaktır. Repo ihalesi faiz oranı, teknik faiz indiriminden önceki dönemde gün içi işlemler için geçerli olan Bankamız borçlanma faiz oranına eşitlenecek olup, bankalar ihalelere katılmak suretiyle Bankamızdan bu faiz oranından borçlanabileceklerdir. Bu durumda, bankalar açısından borçlanma faiz oranında mevcut duruma göre büyük bir değişiklik olmayacağı öngörülmektedir. Ancak söz konusu ihaleler geleneksel yöntemle değil, miktar ihalesi yöntemine göre gerçekleştirilecektir. Diğer bir ifadeyle, bankalar, Bankamıza faiz oranı teklif etmeyecek, Bankamızın bir haftalık repo işlemleri için ilan ettiği faiz oranından borçlanacaklardır. İhale tutarları belirlenirken, ikincil piyasadaki gecelik faiz oranlarının bir hafta vadeli repo ihale faiz oranlarından belirgin şekilde ayrışmamasına özen gösterilecektir. Dolayısıyla teknik faiz indiriminin bankaların borçlanma maliyetleri açısından önemli bir farklılık yaratmaması beklenmektedir."

Söz konusu teknik faiz indirimi ile TCMB gecelik borç alma ve borç verme faiz oranlarının aynı oranda düşürülmesi planlanmaktadır. Teknik faiz indiriminden sonra bankaların temel borçlanma maliyeti olan haftalık repo ihalesi faiz oranı teknik faiz indiriminden öndeki TCMB gecelik borç alma faiz oranına eşitlenecek, bu şekilde bankalar ihalelere katılarak TCMB gecelik borç alma faiz oranından borçlanabileceklerdir.

Öte yandan, raportörlerin, BKM yetkilileri ve temsilcileri ile yaptıkları görüşmede yetkililer, takas komisyonunda fonlama maliyetinin hesaplanmasında 1 aylık TRLIBOR oranının,

- i) geleceğe yönelik 30 günlük faiz oranı olması (vade uyumu),
- ii) riskleri ve banka içi maliyetleri içermesinden dolayı hazine havuz oranına en yakın değer olması (nominal yakınlık),
- iii) bankalar arası borçlanma piyasası olması (counter-party uyumu) ve
- iv) pazar derinliği itibariyle ticaret hacimleri sınırlı da olsa diğer piyasaları (örn. İMKB repo-ters repo) yakından izlemesi

nedenleriyle referans olarak alınabilecek en uygun faiz oranı olduğunu; şu anda kullanılan TCMB borç alma faiz oranının ise,

- i) 1 günlük vadeye sahip olması ve bunun son 30 günlük ortalamasının ancak geriye dönük bir fon maliyeti belirlenmesine yaraması,
- ii) bankaların gerçek maliyetinden daha düşük olması,
- iii) serbest piyasa tarafından değil TCMB tarafından belirlenmesi ve

iv) bankaların TCMB'ye borç verme faizi olması

nedenleriyle TRLIBOR ile kıyaslandığında iyi bir referans faizi oranı olmadığını ifade etmişlerdir. Bildirim Formu'nda fonlama maliyetinde kullanılması talep edilen TCMB borç verme faiz oranının ise, 1 aylık TRLIBOR ile TCMB gecelik borç alma faiz oranı arasında bir yerde olduğu ve eğer daha önceki başvurularında da talep ettikleri faiz oranı olan TRLIBOR kabul edilmezse, TCMB borç verme faiz oranının referans faiz oranı olarak en iyi alternatif olacağını belirtmişlerdir.

360 Raportörlerin daha sonra Kurum ana binasında BKM yetkilileri, temsilcileri ve Garanti Bankası, Yapı Kredi Bankası ve İş Bankası gibi pazar payı nispeten yüksek bankaların hazine bölümlerinden yetkililer ile yaptıkları görüşmede ise, aslında fonlama maliyetini en iyi yansıtacak faiz oranının faizsiz döneme ilişkin fonlamanın daha çok toplanan mevduatlardan yapıldığı göz önüne alınarak mevduat faizi ve diğer borçlanma kaynaklarının ağırlıkları da dikkate alınarak hesaplanacak bir faiz oranı olması gerektiği, ancak bunun pratikteki zorlukları nedeniyle mümkün olmadığı, TCMB haftalık repo ihalelerinin ise yeni bir araç olduğu ve süreklilik arz etmediği, bu nedenle referans olarak alınmaması gerektiği, bu durumda TCMB borç verme faiz oranının en iyi referans faiz oranı olacağı belirtilmiştir.

370 Yukarıda yer verilen bilgiler ve TCMB, BKM ve çeşitli banka yetkilileri ile yapılan görüşmeler çerçevesinde ortaya çıkan ve esas alınması gerektiği belirtilen faiz oranları; TCMB borç verme faizi, TCMB repo ihalelerinde oluşan faiz oranı, İMKB repo-ters repo piyasasında oluşan faiz oranı ve TRLIBOR faizidir.

Yukarıda da değinildiği gibi TCMB borç verme faizi, TCMB'nin bankaları fonlaması durumunda uygulayacağını ilan ettiği faiz oranıdır. TCMB repo ihalelerinde oluşan faiz ise, TCMB'nin açık piyasa işlemleri çerçevesinde bankaları temel fonlama aracı olan repo piyasasında oluşan faiz oranıdır. İMKB repo-ters repo faizi İMKB bünyesinde oluşturulan piyasada gerçekleşen repo işlemlerinde ortaya çıkan faiz oranını ifade etmektedir. Bu piyasaya aracı kurumlar ve bankalar katılabilmekte olup, İMKB'nin kuralları geçerlidir. Son olarak TRLIBOR ise "Türk Lirası Bankalararası Satış Oranı" olarak tespit edilen referans faiz oranının kısaltmasıdır. Esasları Türkiye Bankalar Birliği tarafından belirlenmekte ve bankaların birbirlerine tanıdıkları işlem limitleri dâhilinde gerçekleşen işlemlerden oluşmaktadır. Ancak faiz oranlarının ilanı için herhangi bir vadede işlem gerçekleşmesi veya asgari bir işlem hacmi oluşması gerekmemektedir.

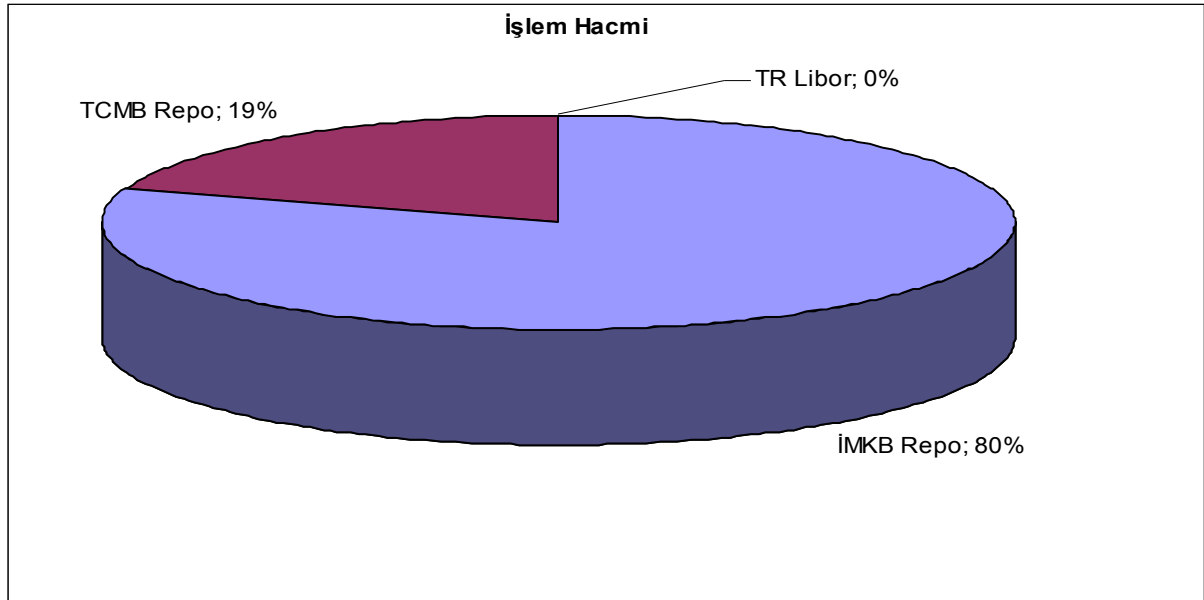
380 Bahse konu faiz oranlarından TCMB borç verme faizi bankalar açısından önemli bir fon kaynağı olarak değerlendirilmemektedir. Zira Tablo-3'te yer alan borçlanma kaynaklarına ilişkin oranlar incelendiğinde bankaların TCMB'ye olan borçlarının önemsenmeyecek düzeyde olduğu görülmektedir. Öte yandan (.....
390*TİCARİ SİR*) TCMB'nin etkin likidite yönetimi nedeniyle, gecelik faiz oranları genellikle söz konusu faiz oranı düzeyine çıkmamakta, bu nedenle TCMB'nin borç verme faiz oranından bankaları fonlaması nadiren gerçekleşmektedir. Dolayısıyla TCMB borç verme oranlarının esas alınması halinde gerçek durumun çok üzerinde bir oran, takas komisyonu hesabında kullanılacaktır.

Bu çerçevede, yukarıda yer verilen faiz oranlarından TCMB borç verme faizinin, gerçekçi olmaması yani fiili durumu yansıtmaması nedeniyle takas oranına esas teşkil edemeyeceği kanaatine ulaşıldığından, değerlendirmeye diğer üç faiz oranı üzerinden devam edilecektir. Aşağıdaki tabloda bu üç faiz oranına ilişkin işlem hacmi ve oranlara ilişkin veriler yer almaktadır:

Tablo-4: 2009 yılı başından itibaren faiz türüne göre işlem hacmi ve ortalama faiz oranları¹

İMKB Repo				TCMB Repo			TR LİBOR		
Tarih	Süre (Gün)	Ort. Faiz (%)	Hacim (bin TL)	Süre (Gün)	Ort. Faiz (%)	Hacim (bin TL)	Süre (Gün)	Ort. Faiz (%)	Hacim (bin TL)
Oca.09	O/N ²	13,88	190.670.933	7 Gün	14,11	54.000.000	O/N	14,56	2.000
Şub.09	O/N	12,51	252.437.158	7 Gün	12,60	46.945.000	O/N	13,11	0
Mar.09	O/N	11,13	295.655.787	7 Gün	11,26	47.999.998	O/N	11,75	0
Nis.09	O/N	10,23	250.122.967	7 Gün	10,28	62.929.994	O/N	10,72	0
May.09	O/N	9,50	214.534.364	7 Gün	9,66	75.000.000	O/N	10,00	0
Haz.09	O/N	9,03	263.506.823	7 Gün	9,39	81.749.996	O/N	9,54	5.000
Toplam			1.466.928.032	368.624.988			7.000		

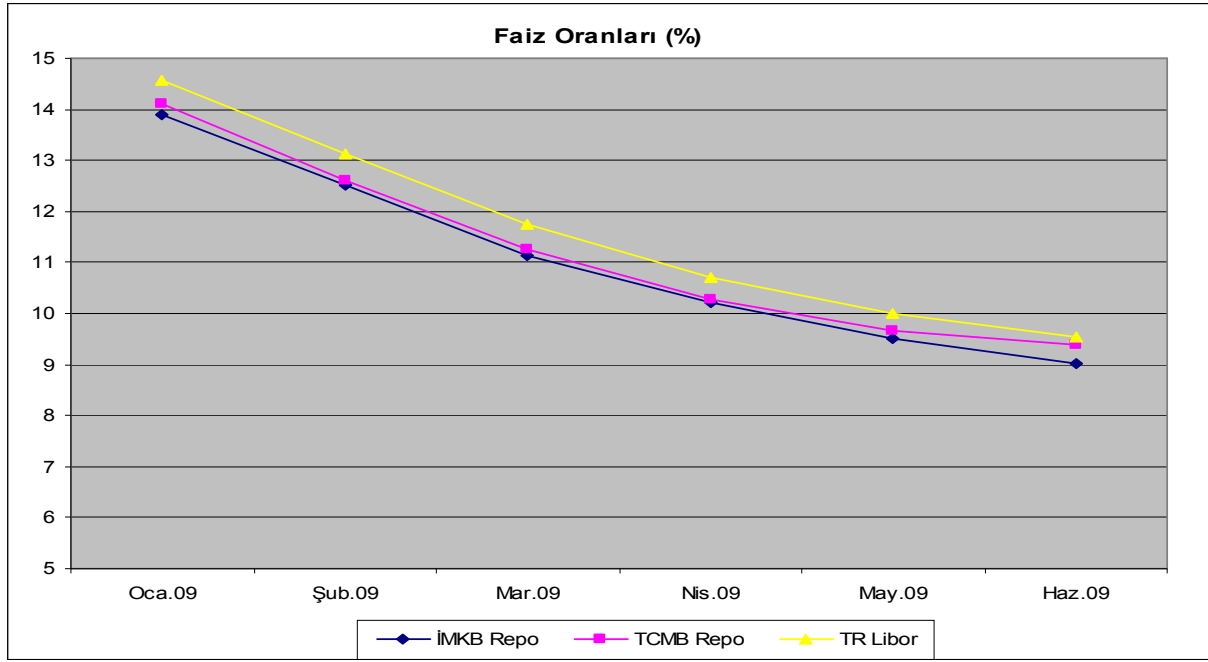
Şekil-1: İMKB Repo, TCMB Repo ve TRLİBOR piyasalarında oluşan işlem hacimleri oranı

¹ TRLİBOR faizinde günlük gerçekleşen işlem hacmi çok az olduğundan, aylık ortalamayı bulmak için günlük ilan edilen faiz oranlarının basit ortalaması alınmıştır. İMKB ve TCMB repo faiz oranlarına ilişkin aylık rakamlar ise günlük işlemlerin ağırlıklı ortalamalarını ifade etmektedir.

² O/N: Overnight = Gecelik faiz.

Şekil-2: İMKB Repo, TCMB Repo ve TRLIBOR piyasalarında oluşan faiz oranları

Yukarıda yer alan Tablo-4 ve Şekil-1'de görüldüğü üzere en yüksek işlem hacmi İMKB repo-ters repo piyasasında oluşmakta, TCMB repo ihaleleri ikinci sırada yer almaktadır. TRLIBOR faizi üzerinden işlem hacmi ise önemsenmeyecek düzeydedir. Öte yandan, dosya mevcudu bilgilere göre, işlem hacmi en yüksek olan İMKB repo piyasasında oluşan faiz oranı en düşük, en sık piyasa olan TRLIBOR piyasasındaki faiz oranı ise en yüksek seviyededir. BKM yetkililerinin talep ettiği gibi TRLIBOR faizinin esas alınması durumunda, derinliği olmayan bir piyasada oluşan ve nispeten yüksek seyreden faiz oranlarının fonlama maliyeti hesabında kullanılması gerekecektir.

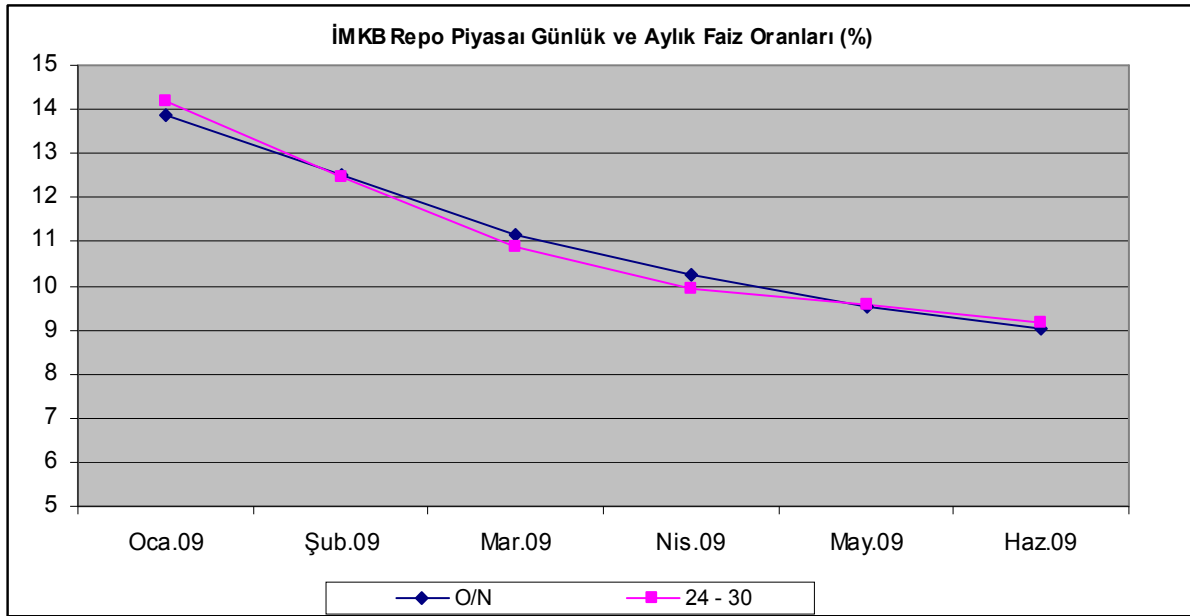
TCMB repo faizi ve İMKB repo faizi arasında yapılacak bir değerlendirmede ise işlemin sürekliliğinin gözetilmesi gerekmektedir. TCMB yazısında da belirtildiği üzere, TCMB repo ihaleleri piyasanın likidite koşullarına göre gerçekleştirilmekte ve bazı dönemlerde piyasa koşullarına göre ihale yapılmamaktadır (Örneğin 2001 yılından 2005 yılına kadar ihale gerçekleştirilmemiş; 2005, 2006 ve 2007 yıllarında da toplam 16 ihale gerçekleştirilmiştir). Bu nedenle takas komisyonuna esas teşkil etmek üzere bu piyasadaki derlenecek verilen sürekliliği olmayacağından, uygun bir gösterge olarak değerlendirilemeyeceği düşünülmektedir. Dolayısıyla takas komisyonu hesabında kullanılmak üzere İMKB repo piyasasında oluşan faiz oranının esas alınmasının yerinde olacağı kanaatine ulaşılmaktadır.

Üzerinde durulması gereken bir başka husus ise BKM yetkililerinin ifade ettiği vade uyumudur. Bilindiği üzere kredi kartı müşterileri ödemelerini alışveriş tarihinden belli bir süre sonra yapmakta ve arada geçen sürenin maliyetine katlanmamaktadır. Bu süre 2008 yılında ortalama 25 gün hesaplanmıştır. Bu bakımdan gösterge olarak alınacak faiz oranının oluştuğu piyasanın bu vadeyle uyumlu olması gerektiği BKM yetkililerince ifade edilmiştir. TCMB repo ihaleleri, uzun bir süredir 7 gün vadeli gerçekleştirilmekle birlikte son dönemde 91 gün vadeli ihaleler de düzenlenmektedir. Ancak bu vadeler kredi kartındaki fonlama süresi ile aynı olmadığından bir karşılaştırma yapılması mümkün değildir. Bununla birlikte İMKB repo-ters repo piyasasında 24-30 gün vadeli ihaleler gerçekleştirilmektedir. Aşağıdaki tabloda 2009 yılı başından itibaren bu piyasada oluşan işlem hacmi ile faiz oranları yer almaktadır:

Tablo-5: 2009 yılı itibariyle İMKB repo- ters repo piyasası günlük ve aylık faiz oranları

Dönem	Süre (Gün)	Ort Faiz (%)	İşlem Hacmi (bin TL)	Süre (Gün)	Ort Faiz (%)	İşlem Hacmi (bin TL)
Oca.09	O/N	13,88	190.670.933	24 - 30	14,17	2.661.000
Şub.09	O/N	12,51	252.437.158	24 - 30	12,47	3.713.500
Mar.09	O/N	11,13	295.655.787	24 - 30	10,88	2.553.000
Nis.09	O/N	10,23	250.122.967	24 - 30	9,91	3.292.825
May.09	O/N	9,50	214.534.364	24 - 30	9,56	3.030.700
Haz.09	O/N	9,03	263.506.823	24 - 30	9,16	3.048.200
Toplam			1.466.928.032			18.299.225

Şekil-3: İMKB repo-ters repo piyasası günlük ve aylık faiz oranları

440 Tablo-5 ve Şekil-3'te de görüldüğü üzere günlük ve aylık faiz oranlarında küçük farklılıklar bulunmaktadır. Bununla birlikte, bazı hallerde günlük faizin, aylık faizden daha yüksek olduğu da görülmektedir. Dolayısıyla vade uyumsuzluğunun bankalar aleyhine faiz oranları üzerinde belirgin bir fark yarattığını söylemek mümkün değildir. Diğer taraftan 24-30 gün süreli repo ihalelerinde oluşan işlem hacminin yeterli derinlikte olmadığı düşünülmektedir. Özellikle İMKB günlük repo ihalelerinde oluşan işlem hacmi ile kıyaslandığında bu fark açıkça ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede İMKB günlük repo pazarında oluşan işlem hacminin derinliği ve faiz oranlarının gösterge niteliğinde olması nedeniyle, bu faiz oranının fonlama maliyeti hesabında kullanılması uygun görünmektedir.

450 Bununla birlikte, son olarak bu faiz oranı ile mevcut durumda uygulanan faiz oranının karşılaştırılması ve böyle bir değişikliğe gerek olup olmadığının da incelenmesi yerinde olacaktır.

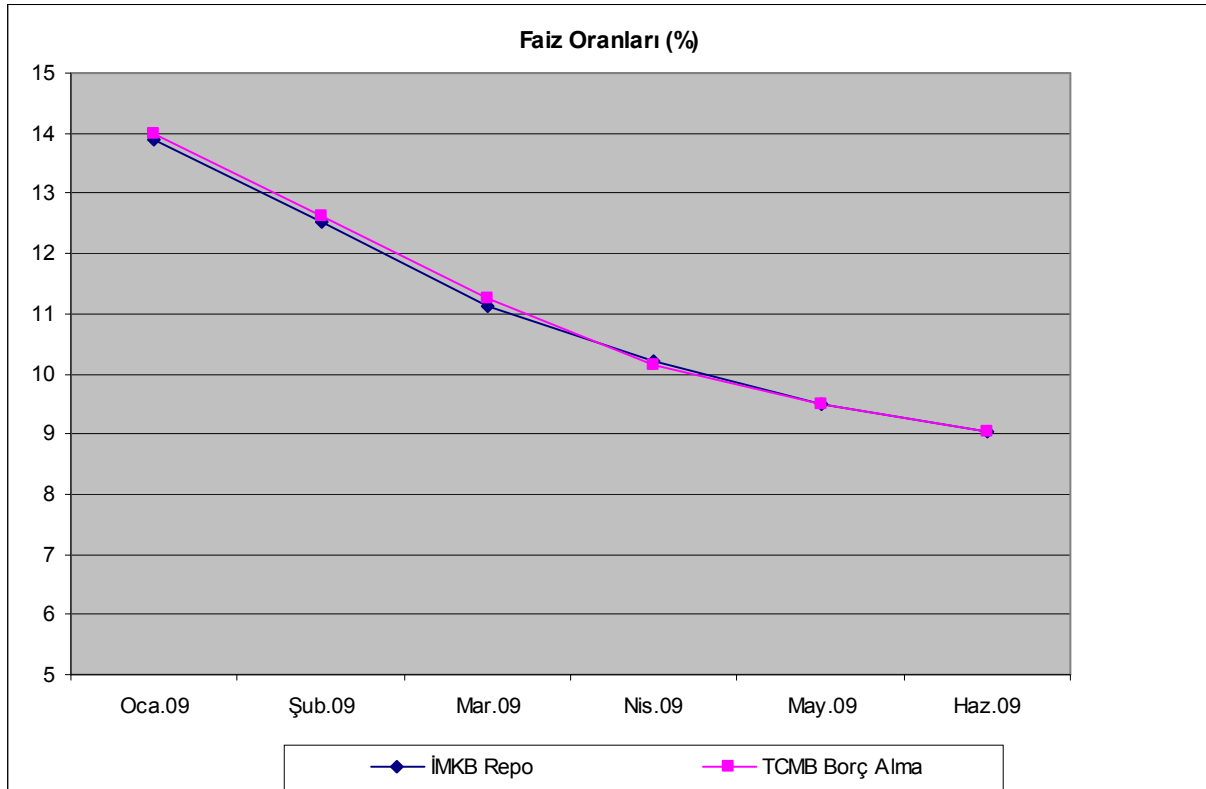
Esasen TCMB borç alma faizi, TCMB'nin politika faizi olup, TCMB, piyasada oluşan faiz oranlarının bu orana paralel seyretmesini temin etmektedir. TCMB repo piyasasında oluşan faiz oranlarının, TCMB'nin ilan ettiği borç verme faizine değil de borç alma faizine yakın olmasının sebebi de budur. Dolayısıyla diğer piyasalarda oluşacak faiz oranlarının da TCMB borç alma faizine yakın olması beklenen bir

olgudur. Aşağıda İMKB repo-ters repo piyasasında oluşan faiz oranları ile TCMB borç alma faizinin aylık karşılaştırmaları yer almaktadır:

Tablo-6: 2009 yılı başı itibariyle İMKB Repo ve TCMB Borç Alma faiz oranları ve hacimleri

İMKB Repo				TCMB Borç Alma		
Tarih	Süre (Gün)	Ortalama Faiz (%)	Hacim (bin TL)	Süre (Gün)	Ortalama Faiz (%)	Hacim (bin TL)
Oca.09	O/N	13,88	190.670.933	O/N	13,98	81.742.000
Şub.09	O/N	12,51	252.437.158	O/N	12,62	111.082.500
Mar.09	O/N	11,13	295.655.787	O/N	11,25	77.944.000
Nis.09	O/N	10,23	250.122.967	O/N	10,14	98.262.000
May.09	O/N	9,50	214.534.364	O/N	9,49	42.704.000
Haz.09	O/N	9,03	263.506.823	O/N	9,05	62.312.500

Şekil-4: İMKB Repo ve TCMB Borç Alma Faiz Oranları

460

Yukarıda yer alan Tablo-6 ve Şekil-4'te TCMB borç alma faiz oranı ile İMKB repo piyasasında oluşan faiz oranı karşılaştırılmıştır. Her iki faiz oranının da benzer seyrettiği görülmektedir. Bu husus yukarıda bahsedilen TCMB borç alma faizinin politika faizi olduğu ve diğer piyasalarda oluşan faiz oranlarının da bu orana yaklaşacağı varsayımını güçlendirmektedir. Dolayısıyla her iki faiz oranından herhangi birinin tercih edilmesi, uygulamada belirgin bir fark yaratmayacaktır. Bununla birlikte, (

.....**TİCARİ SIR**.....

470

.....) bankalar açısından sürekli bir fon kaynağı teşkil etmesi, derinliğinin ve sürekliliğinin olması nedeniyle, İMKB repo-ters repo piyasasında oluşan günlük faiz oranının takas komisyonunun fonlama maliyeti kaleminde esas alınmasının uygun olacağı kanaatine varılmıştır.

Yukarıda yer verilen bilgi ve değerlendirmeler ile TCMB tarafından gönderilen görüşten hareketle, bankaların TCMB'den borçlanma faiz oranının uygulamada -BKM tarafından iddia edildiği gibi- TCMB gecelik borç verme faiz oranı olmadığı, bu nedenle fonlama maliyeti hesabında kullanılmasının uygun olmayacağı, TRLIBOR faizinin de derinlikli bir piyasa olmaması ve yine bankalar açısından önemli bir fon kaynağı olmaması nedeniyle baz faiz olarak kullanılmaması gerektiği kanaatine ulaşılmıştır. Hangi faiz oranının kullanılması gerektiği ile ilgili olarak ise, gerek TCMB yetkililerinin bankaların borçlanma maliyetini daha iyi yansıttığını belirtmeleri ve TCMB gecelik borç alma faiz oranına çok yakın olduğunu ifade etmeleri, gerekse de yukarıda yer alan veriler ve değerlendirmeler ışığında; bankalar açısından sürekli bir fon kaynağı teşkil etmesi, derinliğinin ve sürekliliğinin olması nedeniyle, İMKB repo-ters repo piyasasında oluşan günlük faiz oranının takas komisyonunun fonlama maliyeti kaleminde esas alınmasının uygun olacağı anlaşılmıştır. Öte yandan TCMB tarafından teknik faiz indirimine gidilmesi durumunda da TCMB'nin bankaları temel fonlama kaynağı olan haftalık repo ihaleleri faiz oranının, teknik faiz indiriminden önceki TCMB gecelik borç alma faiz oranına eşitleneceği dikkate alındığında, bu orana çok yakın seyreden İMKB repo-ters repo faiz oranının fonlama maliyetinin hesaplanmasında kullanılmasının gelecekte meydana gelebilecek belirsizliğin önüne geçebileceği değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak, ortak takas komisyonu belirlenmesine muafiyet verilebilmesi için belirlenen takas komisyonunun gerçek maliyetleri içermesi ve sistemin işleyişinin maliyet paylaşımı esasına göre yapılması gerekmekte olup, fonlama maliyetine ilişkin formülde esas alınacak faiz oranı olarak Bildirim Formu'nda talep edilen TCMB borç verme faiz oranının bu noktada sorun teşkil ettiği anlaşıldığından, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde belirtilen muafiyet şartlarından (b) ve (d) bentlerinin, yani tüketicinin yarar sağlaması ve rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla sınırlandırılmaması koşullarının yerine getirmediği kanaatine varılmıştır. Bunun yerine takas oranı olarak BKM tarafından yıllık gerçekleştirilen güncelleme çalışmaları sırasında, İMKB tarafından açıklanan bir önceki ayın repo işlemlerinde oluşan günlük işlem hacmi ile o günkü faiz oranının ağırlıklandırılması suretiyle bulunan ortalama faiz oranının kullanılması ve fonlama maliyetinde bu oranın baz alınmasının daha gerçekçi bir maliyet hesaplamasını sağlayacağı kanaatine varılmıştır.

H.3.2. Visa Mastercard Logo Ücretlerine İlişkin Değerlendirme

Başvuruda, bankaların Visa ve Mastercard'a ödemekte oldukları işlem ücretlerinin yüksek olması nedeniyle, takas komisyonu maliyetlerinin içine bu işlem ücretlerinin de eklenmesinin yerinde olacağı ifade edilmiştir.

Başvuruda BKM tarafından yurtiçi ciro baz alınarak Visa ve Mastercard'a ödenen 3 aylık ücretler kredi kartına yönelik olarak kart ihraç eden (issuer) bankalar için hesaplanmıştır. 2009 yılı ilk üç aylık dönem için toplam ödenen ücretler aşağıdaki gibidir:

Tablo-7: Visa ve MasterCard'a ödenen ücretler (2009 ilk 3 ay)

<i>Ücret Türü</i>	<i>Tutar</i>
İhraççı Kart Ücretleri	(1.480.000 TL) 691.630 Euro
İhraççı Ciro Ücretleri	(7.834.000 TL) 3.660.735 Euro
<i>Toplam</i>	<i>(9.314.000 TL) 4.352.365 Euro</i>

BKM yetkilileri 2009 yılında kredi kartı ihraç eden bankaların Visa ve Mastercard'a ödeyeceği toplam ücretin yaklaşık olarak 17.500.000 Euro (yaklaşık 37.275.000 TL) olacağını ifade etmişlerdir.

520 Visa ve Mastercard logo maliyetlerinin takas hesabına eklenip eklenmeyeceğinin değerlendirilmesi için takas komisyonunda bulunması gereken maliyet kalemleri ile ilgili kriterlere değinmekte fayda bulunmaktadır. Bunlar, maliyetlerin kart çıkarıcı (issuer) bankaya ait olması ve üye işyerlerinin fayda sağlamasıdır.

530 Söz konusu talebin yukarıda yer verilen koşulları sağlayıp sağlamadığının tespiti için öncelikle Visa ve Mastercard'ın kartlı ödeme sistemleri içindeki yerlerine ve hem tüketicilere hem de üye işyerlerine sağladığı faydalara değinmek uygun olacaktır. Anılan kuruluşlar dört taraflı sistemlere (dört-taraflı sistemler kart hamili ile üye işyerinin bankasının farklı olabildiği sistemlerdir) sahip olup dünya çapında binlerce bankanın üye olduğu yapılarıdır. Dört taraflı sistemler, farklı bankalar arasında işlem otorizasyonuna ve takas mutabakatına imkân vermekte, çeşitli kurallar koymakta, altyapıyı geliştirmeye dönük araştırma ve geliştirme faaliyetleriyle üyelerinin 530 ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bu kuruluşların, kabulcülerin ihraççılara ödediği takas komisyonlarını belirlemeye, üye işyerlerinde kart kullanıldığında kart hamillerinden ilave ödeme tahsil edilmesinin yasaklanmasına ve kendi markalarını taşıyan tüm kartların işyerleri tarafından kabul edilmesine ilişkin çeşitli kuralları bulunmaktadır. Bu sayede Visa veya Mastercard sistemine üye olan bankalar, dünya üzerinde aynı ağa üye olan bankalarla ikili anlaşma yapmalarına gerek kalmadan takas işlemi gerçekleştirebilmektedir. Bu kuruluşlara üye olan bankaların kart verdiği müşteriler ise, aynı sisteme üye olan diğer bankaların çalıştığı işyerlerinden de kartları ile mal ve hizmet satın alabilmektedir. Bu sayede kart kullanıcıları dünyanın herhangi bir yerinde 540 Visa veya Mastercard logosu gördükleri işyerlerinden alışveriş yapabilmekte ve kartlarının kabul edilip edilmediğinden endişe duymamaktadırlar.

Ancak burada ülkemizdeki üye işyerlerinin sağladığı faydaya ilişkin yapılacak değerlendirmede yerli ve yabancı müşteriler açısından bir ayrıma gidilmesi uygun olacaktır. Yurtiçi yerleşiklerin yaptığı alışverişlerde takas ve mutabakat işlemlerini gerçekleştirmek için BKM sistemi kullanılmakta ve takasa giren (not-on-us) bir işlemde BKM tarafından belirlenen ve mevcut başvurunun da konusunu oluşturan takas komisyon oranları geçerli olmaktadır. BKM'ye ait maliyetler ise takas komisyonu maliyetlerine yansıtılmaktadır. Nitekim operasyonel maliyetler içerisinde yer alan ve bankaların BKM'ye ödediği otorizasyon ve swich/routing ücretleri gibi kalemler bunun bir örneğidir. Dolayısıyla yurtiçi yerleşiklerin yaptığı alışverişlerde Visa veya 550 Mastercard logosunun bulunması, sistemin işlemesi için temel şartlardan biri değildir.

Öte yandan ülkemizdeki kartlı ödeme sistemleri incelendiğinde banka merkezli bir yapının varlığı dikkat çekmektedir. Yani, tüketiciler kullanacakları kartı seçerken öncelikle kredi kartı markasını (Worldcard, Bonuscard vb.) seçmekte, hangi kart sistemine (Visa veya Mastercard vb.) ait olduğuna önem vermemektedir. Nitekim BKM tarafından 2009 yılında yaptırılan "Kart Monitör 2009" araştırması da bu hususu doğrulamaktadır. Yapılan araştırmada kart seçiminde en önemli faktörler; %49 ile sunulan taksit imkânları, %23 ile yapılan kampanyalar ve %21 ile bankalara duyulan güven/banka imajı olup, onları sırasıyla %17 ile yıllık aidat miktarı ve %14 ile kazanılan puan/ödül tutarı izlemektedir. Kartın hangi kartlı sistem kuruluşuna (Visa/Mastercard) 560 ait olduğu ise bu faktörler arasında yer almamaktadır.

Üye işyerleri açısından yapılacak bir değerlendirmede de kartlı ödeme sistemlerinin kart hamillerine ve işyerlerine birbirine bağımlı hizmetler sağlayan çift taraflı yapısının bir sonucu olarak benzer hususların ortaya çıkacağı açıktır. Ödeme sistemleri gibi çift

570 tarafı pazarlarda pazarın iki tarafını oluşturan işyerleri ve kart hamillerinin talepleri birbirlerinden etkilenmektedir. Çift taraflı pazarlarda pazarın her bir tarafındaki müşteri grubu açısından ürünün değeri, diğer taraftaki müşterilerin talepleri ile doğru orantılı olarak artmaktadır. Pazarın bir tarafındaki talep arttıkça, platformun diğer tarafında bulunan müşterilerin platforma olan talepleri ve katılmaktan elde edecekleri fayda da artacaktır. Bir anlamda karşı taraftaki ağın büyüklüğü, çift taraflı ürünün tercihinde bir kalite ölçütü olarak çalışmaktadır. Bu nedenle üye işyerleri de çalışacakları bankayı seçerken o bankaya ait kartın kullanıcı sayısını ve niteliğini göz önünde bulundurmamak durumundadırlar. Bir diğer ifadeyle işyerleri müşterilerin talep yapısına göre hareket etmektedirler. Üye işyerleri, tüketicilerin bu davranış kalıplarına göre daha çok müşteri çekebilmek için, taksitli alışveriş yapılmasına imkân tanımaya ve ödül/puan gibi imkânlar sunmaya gayret edeceklerdir. Dolayısıyla kartın logosunun Visa ya da Mastercard olmasının veya bu logonun bulunup bulunmamasının yurtiçinde yerleşik kart hamilleri ve işyerleri açısından belirgin bir fark yarattığını söylemek mümkün değildir. Bu bakımdan yurtiçi yerleşiklerin yaptığı alışverişlerde Visa veya MasterCard'a ödenen logo ücretlerinin, yukarıda yer verilen üye işyerlerinin fayda sağlaması şartını taşımadığı kanaatine ulaşılmıştır.

580 Anılan logoların bulunması, ancak ülkemizdeki kart kullanıcılarının yurtdışına yaptıkları seyahatlerde kullanılması veya yurtdışı yerleşiklerin ülkemize yaptığı seyahatlerde kullanılması durumunda belirgin bir fayda sağlamaktadır. Ülkemizde bulunan işyerleri, Visa ve Mastercard logolarını kabul ettiklerini beyan ederek yabancı bir kart kullanıcısının alışveriş yapabilmesini sağlamakta ve cirosunu artırmaktadır. Benzer şekilde yerli bir kart kullanıcısı da yurtdışı seyahatlerde Visa veya Mastercard logosu gördüğü işyerlerinden alışveriş yapabileceğini bilmektedir. Ancak bu tür ülkeler arası alışverişlerde takaslaşma işlemi Visa veya Mastercard sistemi üzerinden gerçekleştirilmekte ve bu kuruluşların takas oranları geçerli olmaktadır. Dolayısıyla kart ihraç eden bankaların bu tür maliyetlerinin karşılanması BKM'nin değil Visa veya Mastercard sistemlerinin takas oranları ile mümkündür.

590 Öte yandan yurtdışı bir bankaya ait kartın ülkemizde kullanılması durumunda, yerli kart çıkarıcı (issuer) bankalar herhangi bir maliyete katlanmadığından yukarıda belirtilen şartların ilki (maliyetlerin kart çıkarıcı (issuer) bankaya ait olması) gerçekleşmeyecektir. Diğer durumda ise yani yerli bankalara ait kart kullanıcılarının yurtdışında alışveriş yapması halinde de ikinci şart gerçekleşmeyecektir. Zira yurtdışında yapılan bir alışverişten ülkemizdeki bir işyerinin fayda sağlamasından bahsedilemez. Dolayısıyla bu tür işlemlerde ödenen logo ücretlerinin de takas komisyonu maliyetlerine eklenmesinin mümkün olmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

600 Son olarak belirtilmesi gereken husus ise söz konusu logo maliyetlerinin banka kartına ilişkin takas komisyonu hesabında, bir maliyet kalemi olarak yer almasına izin verildiğidir. Konuya ilişkin 13.3.2008 tarih ve 08-24/249-82 sayılı Kurul kararında; *"bu aşamada 'Visa/Mastercard logo maliyetleri'nin kalmasının uygun olduğu dikkate alınarak, anılan maliyet kalemi dışındaki 'kart basım ve değerlendirme' maliyeti unsurunun çıkarılması"* istenmiştir. Ancak bu noktada Karar'ın gerekçesinde belirtilen hususlara yer vermek faydalı olacaktır:

610 *"Kart basım ve başvuru değerlendirme maliyetleri içerisinde değerlendirilmesi gereken unsurlardan biri de 'Visa/Mastercard logo maliyetleri'dir. Bilindiği üzere bu maliyet bankalar tarafından ilgili kuruluşlara, yapılan işlem adedi ile orantılı olarak ödenmektedir. Bununla birlikte bahse konu maliyet unsurunun takasa konu olması sadece banka kartı ile ilgili muafiyet başvurusunda söz konusu olmuştur. Kredi kartlarına ilişkin takas komisyonuna muafiyet tanıyan Kurul kararında yer alan maliyet kalemleri arasında kart basım ve Visa/Mastercard logo maliyetleri yer almamaktadır.*

620 *Kredi kartlarının yarattığı işlem hacmi düşünüldüğünde, üye işyerlerinin satışlarına banka kartlarından çok daha fazla katkı sağladığı açıkça görülmektedir. Takas komisyonu esas itibarıyla üye işyerlerinin fayda sağladıkları alanlarda maliyetlere de katlanmaları ilkesine dayandığından, üye işyerlerine çok daha fazla katkısı bulunan kredi kartları basım ve Visa/Mastercard logo maliyetleri onlara yansılmazken daha düşük işlem hacmine sahip banka kartı basım ve Visa/Mastercard logo maliyetlerinin üye işyerlerine yansıtılması makul değildir. Kaldı ki bu unsurlar esas olarak yukarıda da değinildiği gibi bankalara ve kart hamillerine fayda sağlamaktadır. Kart hamilleri Visa/Mastercard logolu ürünler kullanmaları sayesinde ülke içinde olduğu gibi ülke dışında da kartlarını kullanabileceklerini bilirken, bankalar da ülke içinde kullanılan ve ülke dışında kullanılan kartları ayrı ayrı basmak zorunda kalmayarak çifte maliyetlerden kurtulmuş olmaktadır. Bununla birlikte, ülkemizde banka kartı kullanımının gelişmiş ülkelere nazaran henüz yeterli kullanım hacmine ulaşmaması nedeniyle belli bir ölçüde teşvik edilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu teşvik sisteminde maliyetlerin bir kısmı bankalar tarafından karşılanırken bir kısmı da üye işyerleri tarafından karşılanmak durumundadır. Banka kartı kullanımının artması ve yeterli doygunluğa ulaşması halinde bu maliyet unsurlarının tekrar değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira mevcut uygulamada üye işyerleri ile doğrudan ilgisi olmayan maliyet unsurları takas komisyonuna eklenmiştir. İleride yapılacak yeni bir değerlendirmede bu unsurlardan bir kısmının daha takas oranı hesaplamasında kullanılan formülden çıkarılması gündeme gelebilecektir. Ancak mevcut koşullar altında bildirim konusu muafiyet başvurusunda "Visa/Mastercard Logo Maliyetleri'nin formülde kalmasının yerinde olacağı kanaatine varılmıştır."*

640 *Kararın gerekçesinde de açıkça yer aldığı üzere bu logolar esas itibarıyla bankalara ve kart kullanıcılarına bir fayda sağlamaktadır. Ancak henüz optimal büyüklüğe ulaşmamış olan banka kartının kullanımının artması için belli bir dönem bu maliyetlerin bir kısmının üye işyerleri tarafından karşılanması gerekebilecektir. Zira birer ağ endüstrisi olan kartlı ödeme sistemlerinde ağların kuruluş aşamasında, katılımcıların ağa katılım istekleri sınırlıdır. Çünkü ağın henüz optimal büyüklüğe ulaşmamış olması nedeniyle, ağa katılımın maliyeti, ağa dahil olmanın getirdiği faydadan fazla olabilir. Bu durumda, ağın kuruluş aşamasında, ağın bir tarafının ağdan net fayda sağlaması durumunda, bu faydanın diğer zarar eden taraflara aktarılması yoluyla bu sorun giderilebilir. Örneğin bir kartlı ödeme ağının kuruluşu aşamasında, kart kullanımı talebi düşük olabilir, zira üye işyeri sayısının düşük olması kart kullanım olanaklarını azaltacak, bu da kart hamilin kart kullanmak için katlandığı maliyetten daha az yarar sağlamasına yol açacaktır. Bu durumda, mağazalardan ihraççı bankalara bir takas komisyonu aktarılması, ihraççı bankaların maliyetlerini karşılayacak, bunun sonucunda kart hamillerine bankalar tarafından uygulanan kart kullanım fiyatları düşecek veya teşvikler artacak, bu da kart hamili sayısını ve kart kullanımını arttıracaktır. Nitekim bazı kart kuruluşları ilk kuruldukları dönemlerde ücretsiz kart dağıtarak yeterli kart hamili sayısına ulaşmış ve böylelikle daha geniş bir ağ oluşturarak üye işyerlerini ağa katılmaya daha kolay ikna edebilmişlerdir³.*

650 *Bununla birlikte bu anlatılanlar, kartlı ödeme ağının kuruluş aşaması için geçerli olan hususlardır. Bir kere bu aşama geçilip ağ optimal büyüklüğüne ulaştığı zaman takas komisyonu aracılığıyla kart hamilliğinin teşvik edilmesinin bir anlamı kalmamaktadır. Dolayısıyla banka kartı ile kıyaslandığında optimal büyüklüğe ulaştığı açıkça görülen*

³ Amerika'da yerleşik bir kart kuruluşu olan Diners Club ilk yemek kartını ihraç ettiği New York'ta kartlarını ücretsiz dağıtmış ve kart hamillerinden yedikleri yemeklerin fiyatı dışında herhangi bir ekstra bir ödeme talep etmemiştir. Diners Club gelirlerini restoranlardan yemek ücretlerinin %7'sini alarak elde etmiş, ancak dört yıl sonra kart kullanıcılarından yıllık kart ücreti almaya başlamıştır.

660 kredi kartı takas komisyon oranına talep edilen maliyet unsurlarının eklenmesine Kanun'un 5. maddesi çerçevesinde bireysel muafiyet verilmesinin uygun olmayacağı düşünülmektedir.

H.3.3. Bağımsız Denetim Raporları ve Muafiyet Süresine İlişkin Değerlendirme

670 Takas komisyon oranı belirlenirken, maliyet kalemlerine ilişkin olarak bankalardan toplanan verilerin denetimden geçirilmesi ile muafiyet süresi birbiri ile ilişkili bulunmaktadır. Şöyle ki, Kurul'un 17.1.2008 tarih ve 08-06/63-20 sayılı Kararı'nın H.3.2. bölümünde, dosya konusu formül hakkında Kurul'un 4.1.2006 tarih ve 06-01/9-4 sayılı kararı ile ortak takas komisyonu uygulamasına 18.11.2005 tarihinden itibaren iki yıl süre ile muafiyet tanınmasına karar verildiği ve sürenin 2 yıl olarak sınırlandırılmasının, düzenleyici kurumlar tarafından bu sistemin denetleneceği öngörüsüne dayandığı, bu konuda ilgili kurumlara (BDDK ve T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı) görüş yazıları gönderildiği, ancak dosya mevcudu bilgilerden, geçen sürede "takas komisyonu sisteminin" isleyişinin denetimi hakkında düzenleme yapılmadığının tespit edildiği, bu çerçevede, kararının alınmasına yönelik öngörünün gerçekleşmediği belirtilmiştir. Kararın devamı aynen şöyledir:

680 *"Diğer taraftan kamu denetimi gerçekleşemese dahi verilerin güvenliğinin bağımsız denetim ile de sağlanabileceği -ki bu durumda talep edilen süresiz muafiyet verilebilecektir- ilk muafiyet kararının gerekçesinde belirtilmiştir. Buna karşın, BKM yetkilileri kararın sonuç kısmında yer almadığı gerekçesi ile konuyu gündeme almadıklarını belirtmişlerdir. Esasen, bankaların zaten bağımsız denetimden geçiyor olmaları nedeniyle, bu kalemlerin de denetim içerisine alınmasının bankalar bakımından sorun doğurmayacağı değerlendirilmektedir. Ancak, dosya mevcudu bilgilere göre, ilgili pazarda hem kabulcü (acquirer) ve hem de kart çıkarıcı (issuer) pazarlarında yüksek yoğunlaşma oranları bulunmaktadır. İlk 6-7 bankanın pazar payları toplamı %90'ı aşabilmektedir. Ayrıca, büyük bankalarda dahi algılama ve uygulama farklılıkları bulunabilmekte, bu durum küçük bankalara doğru inildikçe daha da artmaktadır. Bu çerçevede, takas komisyonu formülünün işlem hacimlerinin ağırlıklı ortalamalarına dayanması nedeniyle- sistemde yılsonları itibarıyla pazar payları toplamı %90'ı oluşturan ilk 6-7 bankanın bağımsız denetimden geçen verilerinin formülde kullanılması daha doğru sonuçlar verebilecektir.*

690 *Dosya mevcudu bilgilere göre, bağımsız denetim periyodunun yılın Ocak-Mart döneminde gerçekleştiği ve 2009 yılı itibarıyla bu denetimin gerçekleştirilebileceği BKM yetkilileri tarafından ifade edilmiştir. Bu nedenle tanınacak muafiyetin süresinin kısa tutulması gerekmektedir. Esasen takas komisyonu formülü uygulamasına muafiyet tanınmasında ana sorun, formüle sağlanan verilerin güvenilirliğinin denetimden geçirilmek suretiyle sağlanmasıdır. Bu sorunun aşılmasının zaman alacak olması nedeniyle, mevcut uygulamanın hukuki güvenliğinin askıda bırakılmaması bakımından bu haliyle de olsa, yukarıda belirtilen şartların yerine getirilmesi ile muafiyete tabi olduğunun tespit edilmesi, ancak muafiyet süresinin kısa tutulması ile de sistemin düzeltilmesinin kontrol altında tutulması gerekmektedir."*

Sonuç olarak, 08-06/63-20 sayılı Karar uyarınca, muafiyetin süresinin, takas komisyonu formülüne bankalarca sağlanan verilerin bağımsız denetimden geçmesi ile oluşacak veri güvenilirliğinin henüz sağlanamamış olması nedeniyle, 3. maddede belirtilen şartların yerine getirildiğinin tevsik edilmesinden itibaren 15.4.2009 tarihine kadar belirlenmesine karar verilmiştir.

- Bağımsız Denetimin Değerlendirilmesi

710 Kredi kartı ortak takas komisyon oranı belirlenmesine muafiyet tanınabilmesi için
formül düzenlemesinin denetimden geçerek doğruluğu kanıtlanmış, şeffaf, nesnel ve
objektif verileri içeren veri setine dayanması gerekmektedir. Bu bağlamda, muafiyet
verilebilmesi için ihraççı bankaların maliyet kalemlerinin bağımsız denetimden geçmesi
önemlidir. 17.1.2008 tarih ve 08-06/63-20 sayılı Kurul Kararı'nda bankalarca sağlanan
verilerin bağımsız denetimden geçmediği için muafiyet süresinin kısa tutulmasının
amacı, bankaların hesaplama yöntemlerinde bir yeknesaklık olup olmadığının tespit
edilmesi ve gerçek maliyetlerin orana yansıtılmasına yönelik olarak bankalarca, (takas
komisyonunun hesaplanmasında kullanılmak üzere) sundukları verilerin doğruluğunun
720 güvence altına alınmasıdır. Bunun yanında banka kartı ve kredi kartı için ortak olan
bazı maliyet kalemlerinin, takas komisyonu hesaplanırken ayrıştırılarak kullanılıp
kullanılmadığının belirlenmesi, şayet bir ayrıştırma söz konusu değilse ayrıştırılmasını
teşvik etmek açısından da bağımsız denetim önemli görülmüştür. Zira BKM tarafından
takas oranları belirlenirken kullanılan "Kredi Kartları Veri Toplama Formları"nın Kurum
raportörlerince incelenmesi sonucu, takas komisyonuna esas teşkil eden maliyetlerde
bankalar arasında birtakım farklılıkların olduğunun görülmüştür.

Bu bağlamda, 13 adet bankanın (.....

.....**TİCARİ SIR**.....

.....) Kredi Kartları Veri Toplama Formları bağımsız denetim firmalarınca
denetlenmiş ve BKM tarafından yapılan bildirim ekinde sunulmuştur. Denetim
raporlarının içeriklerinin değerlendirilmesinden önce denetimin kapsamı ve şekli
730 hakkında kısa bilgilere yer verilecektir. Bağımsız denetimden geçen bankaların 6
adedini Deloitte&Touche Tohmatsu, 4 adedini KPMG, 2 adedini
PriceWaterhouseCoopers ve 1 adedini de Ernst&Young firmaları denetlemiştir.
Farklı firmalar tarafından yapılmasına karşın bütün denetimler "Uluslararası
Muhasebeciler Federasyonu" tarafından yayımlanan ve üzerinde mutabakata varılan
prosedürlere uygunlukla ilgili "İlgili Hizmetlere İlişkin Uluslararası Standartlar"
kapsamında gerçekleştirilmiştir. Bahse konu denetim, BKM tarafından hazırlanan ve
bankalarca doldurulan "Kredi Kartı Veri Toplama Formu"ndaki başlıkları içerecek
şekilde gerçekleştirilmiştir. Denetim firmalarınca yapılan çalışma banka tarafından
gerçekleştirilen hesaplamaların kontrolünü (sağlamasını) ve bu kontrol sonucunda
740 tespit edilen hususların raporlanmasını içermiştir. Denetim firmaları hazırladıkları
raporlarda yer verdikleri açıklamada, çalışmanın kapsamı ile ilgili olarak şu beyanda
bulunmuşlardır:

*"Çalışmamız kredi kartı takas komisyonları fonlama maliyetlerinin belirlenmesine ilişkin
prosedürlere uygunluk açısından özel amaçlı bir rapor hazırlanmasına yönelik olarak
gerçekleştirilmiştir. Bankanın kredi kartı takas komisyonları fonlama maliyetlerinin
belirlenmesine ilişkin uyguladığı prosedürler üzerinde yeterlilik ve uygunluk
değerlendirilmesi gerçekleştirilmemiştir. Prosedürlerin uygunluğu ve yeterliliği Banka
yönetiminin sorumluluğundadır. Bu doğrultuda Banka'nın uyguladığı prosedürlerin bu
750 raporun amacı veya başka bir amaç için yeterli olup olmadığına dair bir görüş
belirtilmemektedir."*

İfadeden anlaşıldığı gibi bağımsız denetimde bankanın herhangi bir maliyet kalemini
hesaplarken kullandığı yöntemin doğruluğu sorgulanmamış, sadece aynı yöntem
izlenilerek bankanın ulaştığı sonuçlara ulaşıp ulaşılmadığına bakılmıştır. Bu
kapsamda denetim firmaları ilk olarak, bankalar tarafından doldurulan kredi kartı veri
toplama formundaki değerlerin hesaplanmasında kullanılan verilerin doğru olup
olmadığını kontrol etmiş, ardından aynı veriler ve banka tarafından izlenen hesaplama

760 yöntemi ile maliyet kalemleri teker teker hesaplanmıştır. Denetim raporlarından her bir bankanın izlediği prosedür takip edilerek bankalarla aynı sonuca ulaştıkları görülmüştür ve bu şekilde bankaların gerçek maliyetlerini yansıttıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak burada sorun teşkil edebilecek esas nokta bankaların izlediği prosedürün uygun olup olmadığının denetleme kapsamı dışında kalmasıdır. Zira bu kapsamda bir denetleme ile bankanın kullandığı maliyet kalemlerinin doğruluğu kabul edilse dahi, bankaların bu maliyetlerin hesaplanmasında doğru bir yöntem izleyip izlemediği değerlendirilememektedir. Dolayısıyla bazı birim maliyetlerdeki bankalar arası dikkate değer farklılıkların, bir bankanın maliyetlerin diğerlerinden gerçekten yüksek olmasından mı, yoksa bankanın takip ettiği prosedürden ya da hesaplama yönteminden mi kaynaklandığını anlamak mümkün olamamaktadır.

770 Denetim raporlarının içeriğine geçmeden önce Kurul Kararı'nda yer alan, takas komisyonu formülünün işlem hacimlerinin ağırlıklı ortalamalarına dayanması nedeniyle sistemde yılsonu itibarıyla pazar payları toplamı %90'ını oluşturan ilk 6-7 bankanın bağımsız denetimden geçen verilerinin formülde kullanılmasının daha doğru sonuçlar verebileceği görüşünü hatırlatmakta yarar vardır. Bu görüşten hareketle kredi kartı ile yapılan harcamalar toplamının %90'ına aracılık eden ihraççıların bağımsız denetim raporları üzerinde daha çok durulmuştur. (.....
..... TİCARİ SIR.....
.....)

780 Sunulan söz konusu raporlar incelenirken ise ilk olarak işlemin not-on-us olduğu durumlarda uygulanan takas komisyonunun hesaplanmasına esas teşkil eden toplam maliyetlerin sadece "not-on-us" işlemler için olan kısmının alınıp alınmadığına dikkat edilmiştir. Bankalarca toplam maliyetlerden olması gerektiği gibi sadece "not on-us" işlemler için olan kısmının esas alınarak birtakım oranların bulunduğu ve maliyetlerin bu oranlar dâhilinde hesaplamaya katıldıkları görülmüştür. Oranların bir kısmının işlem hacmi üzerinden, diğerlerinin ise işlem adedi üzerinden hesaplanmakta olduğu; adet bazında ortaya çıkan maliyetlerde işlem adedi üzerinden hesaplanan oranların, işlem hacmiyle alakalı maliyetlerde ise işlem hacmi üzerinden hesaplanan oranların kullanılmakta olduğu görülmüştür. Söz konusu uygulama kendi içinde tutarlılık arz etmekte olup buna ilişkin herhangi bir olumsuzluk göze çarpmamıştır.

790 Bunun yanında otorizasyon, şube maliyetleri ve müşteri hizmeti maliyeti gibi banka kartı ve kredi kartı için ortak olarak ortaya çıkan, ancak takas komisyonuna ayrıştırılarak dahil edilmesi gereken maliyetlerin kredi kartı, banka kartı ve kredi kartı ile yapılan not-on-us işlemler için ayrıştırılıp ayrıştırılmadığına bakılmıştır. Maliyetlerin not-on-us işlemler için ayrıştırılması noktasında herhangi bir sorun bulunmadığı görülmüştür. Maliyetlerin kredi kartı-banka kartı için ayrıştırılması, şube, çağrı merkezi vb. gibi maliyetlerin hesaplanması noktasında ise bankaların kendi yöntemlerini izleyerek bir maliyet hesaplamasına gittikleri görülmüştür. Örneğin şube maliyetlerinin hesaplanmasında bazı bankalar (.....) yakın bir yılda bulunduğu birim maliyet üzerinde enflasyon oranında artış yaparak bugünün maliyetini bulmakta, bazıları ise (.....) kendi iç denetim raporlarında yer alan altı aylık veya yıllık şube maliyetlerini o şubede gerçekleşen toplam iş süresine bölerek 1 saniye maliyeti hesaplamakta, ardından kredi kartı için ayrılan birim süre ile çarpılarak maliyet hesaplaması yapmaktadır. Bu yöntemlerin yüzde yüz doğru ve tekdüze olması beklenmemekteyse de bütünüyle bankanın kendi denetiminde olmasının hata payını artırabileceği düşünülmektedir. Örneğin (.....) 2008 yılındaki şube maliyetini, 2006 yılında hesapladığı birim maliyet olarak kabul edilen (...) YTL/işlem adedini her yıl % (...) oranında artırarak bulmuştur. Bu yöntemin

internet bankacılığının gelişmesiyle şube birim maliyetlerindeki düşüşü hesaba katmayacağı değerlendirilmektedir. Bunun yanında yeni açılan veya kapanan şubeler olması durumunda veri kabul edilen (...) YTL/işlem adedi baz maliyeti olduğundan yüksek yahut düşük çıkabilecektir. Takas komisyonunun 6 ayda bir güncellenen veriler üzerinden hesaplandığı düşünüldüğünde en güncel verilerin kullanılması daha doğru olacaktır. Bu çerçevede bağımsız denetim şartının mevcut halde 17.1.2008 tarih ve 08-06/63-20 sayılı Kurul Kararı'nda öngörülen şekilde sağlanmış olduğuna dair kuşklar bulunmakta olup bankaların izledikleri prosedürlerin denetlenmesi ve gerekli görüldüğü takdirde danışmanlık alınmasının doğru sonuca ulaşmak bakımından faydalı olacağı değerlendirilmiştir.

810

Konu ile ilgili belirtilmesinde fayda bulunan son husus ise, bağımsız denetim raporlarında da tespit edildiği üzere, faizsiz fonlama gün sayısına dâhil edilen, hesap kesim tarihinden ödemelerin yapıldığı tarihe kadar olan ortalama gün sayısının Kurul Kararı gereğince en fazla 10 (on) gün olarak formüle yansıtılıyor olduğudur.

820

- Süresiz Muafiyet Talebinin Değerlendirilmesi

17.1.2008 tarih ve 08-06/63-20 sayılı Kurul Kararı'nın "H.3.2. Muafiyet Süresinin Değerlendirilmesi" başlıklı bölümünde, bağımsız denetimin yerine getirilmesi halinde süresiz muafiyet verilebileceğine yönelik bir ifade yer almakla beraber, öncelikle yukarıda da belirtildiği üzere bağımsız denetimin amaçlanan şekilde gerçekleşmediği belirlenmiştir. Diğer taraftan bağımsız denetim yerine getirilse dahi, ortak takas komisyonu belirlenmesi uygulaması uzun vadede sistemin olgunlaşmasıyla beraber rekabeti gereğinden fazla sınırlayıcı olabilecektir.

830

Dünya genelinde takas komisyonuna rekabet otoritelerinin yaklaşımları incelendiğinde olumlu/ılımlıdan katıya doğru bir değişimin olduğu görülmektedir. Takas komisyonunun rekabet doktrininde tartışılmaya başlanmasına yol açan ilk karar olan ABD'deki NaBanco davasında mahkeme, takas komisyonunun dört taraflı kartlı ödeme sistemleri için önemini ve karmaşıklığını kabul ederek, takas komisyonunu *per se* ihlal olarak nitelendirmemiş ve *rule of reason* çerçevesinde değerlendirerek, takas komisyonuna diğer fiyat anlaşmalarından farklı yaklaşmıştır.

Visa lehine olacak şekilde takas komisyonunun gerekli olduğuna karar veren Temyiz Mahkemesi, bu konuda şunları söylemektedir:

840

"Takas komisyonunun "rule of reason" altında değerlendirilmesinin bir diğer sebebi, ortak girişimin üyeleri arasında ortaya çıkaracağı potansiyel faydadır... Pratikte kart ihraç eden üyelerle (ihraççı), üye işyeri edinen (kabcü) üyeler arasında karşılıklı olarak birbirine bağımlı bir ilişki vardır. İhraççı bankaların kart hamillerinden elde edecekleri gelir, kart ihraç etmenin maliyetini karşılamazsa ihraççı bankalar kart ihraç etmeyi azaltacak veya tamamen durduracaktır. Sonuç kart kullanımının azalması ve kabcü bankaların gelirlerinde bir düşmedir. Kısacası kart hamilleri, işyerleri kartlarını kabul etmezse kart kullanmayacak, işyerleri de kart kullanan olmazsa kart kabul edemeyecektir. Dolayısıyla, takas komisyonu tarafların üretimde ve dağıtımda eşgüdümlü çalışmasına olanak tanıyarak etkinliği artırmaktadır ve bu amacın sınırlarını aşmamaktadır."

850

Öte yandan ABD'deki Visa ve MasterCard'ın münhasırlık hükümleri hakkındaki bir başka davada (United States v. Visa U.S.A., Inc., 163 F. Supp.2d 335.) Federal Mahkemenin takas komisyonuna ilişkin olarak yaptığı değerlendirmeden, takas komisyonuna yaklaşımının, NaBanco davasındaki yaklaşımdan farklı olduğu anlaşılmaktadır. Mahkeme, takas komisyonuna ilişkin şu değerlendirmelere yer vermiştir:

860 “İşyerleri, yeterli sayıda müşterinin belirli bir kartı kullanmak isteyeceği konusundan emin olmadıkça o marka kartı kabul etmeye istekli olmayacaktır. Öte yandan tüketiciler de belirli bir marka kartı, alışveriş yapmayı planladıkları veya genellikle alışveriş yaptıkları işyerlerinde kullanabileceklerinden emin olmadıkları sürece taşımak istemeyeceklerdir. Bu ‘yumurta-tavuk’ problemi, Visa ve Mastercard’ın geçmiş yıllarda takas komisyonlarını tekrar tekrar yükseltmesine yol açmıştır. Birlikler ve üye bankaları, takas komisyonlarını yükseltmenin ihraççı kârlarını artıracığının farkındadır.”

Federal Mahkeme, ayrıca takas komisyonunun seviyesine ilişkin şu değerlendirmeleri yapmaktadır:

870 “Visa ve MasterCard son zamanlarda takas komisyonu oranlarını, tek bir işyerini kaybetmeksizin birkaç kez artırmıştır. MasterCard takas komisyonu oranının maliyetlerin altında olduğunu ileri sürerek bu argümanın geçerli olmadığını iddia etmiştir. Ancak MasterCard maliyetleri nasıl hesapladıklarını, takas komisyonlarının maliyetlerinin ne kadar altında olduğunu veya bu maliyetin ihraççıların çeşitli gelir kaynaklarına (faiz tahsilâtları, takas, gecikme ücretleri, yıllık ücretler, vs) göre durumunu açıklama yoluna gitmemiştir. Dolayısıyla rekabetçi bir takas komisyonu oranının kart ihraç etme maliyetlerinin tamamını karşılaması beklenmemelidir; çünkü ihraççıların önemli başka gelir kaynakları da bulunmaktadır. Davalılar, tüm kaynaklardan elde edilen ortalama gelirin işlemin marjinal maliyetini geçtiği konusunda uzlaşmaktadır. Hatta MasterCard’ın kendi belgeleri ihraççıların bazı net işlemcilerden - ihraççıya yalnızca takas ve küçük yıllık ücretler yoluyla gelir sağlayanlar- %15 oranında kar ettiğini doğrulamaktadır. İhraççılar bazı net işlemcilerden kâr ettikleri için, takas oranları marjinal maliyeti geçmektedir.”

880 Görüldüğü gibi ilk kararda takas komisyonunun gerekliliği üzerinde durulurken, ikincisinde takas komisyonunun ihraççı bankaların gelirlerini artırmak için kullanıldığına dikkat çekilmektedir.

890 AB Komisyonu’nun kararlarına bakıldığında ılımlıdan katıya dönüş daha da dikkat çekicidir. Takas komisyonu uzun yıllardır Komisyon’un gündemindedir. İlk olarak Visa’nın 1977’de yaptığı Visa birliği ve üyeleriyle ilgili çeşitli kural ve düzenlemelere ilişkin menfi tespit veya muafiyet başvurusu üzerine, bildirilen kural ve uygulamalara Komisyon tarafından menfi tespit tanınmıştır. Ancak daha sonra İngiliz Perakende Konsorsiyumu’nun şikâyeti üzerine 1985 yılında dosya yeniden açılmış ve yapılan incelemeler sonucunda 1992 yılında menfi tespit geri alınmıştır. 1997 yılında EuroCommerce tarafından gönderilen bir şikâyet de bu dosya ile birleştirilmiş ve 24.7.2002 tarihli kararla (Visa International MIF kararı) Visa’nın takas komisyonu uygulamasına muafiyet tanınmıştır.

900 Anılan kararda Komisyon, Visa sistemindeki takas komisyonunun, bankaların bireysel fiyatlandırma politikası belirleme özgürlükleri ve kart çıkaran kuruluşlarla üye işyeri edinen kuruluşlar arasındaki rekabet üzerinde sınırlayıcı etkisi olduğunu dikkate alarak, 81. madde çerçevesinde rekabeti sınırlandırdığını belirtmiştir. Yine aynı kararda, Visa’nın takas komisyonuna ilişkin “şebeke dışsallıkları ve ortak talep ile karakterize edilen bir pazarda, ortak hizmet sunan sistem üyeleri arasında bir maliyet paylaşımı olduğu” argümanı kabul edilmemiştir. Komisyona göre, çok taraflı takas komisyonu bankaların bireysel fiyat politikası belirleme özgürlüklerini kısıtlayan ve “ihraççılık ve kabulcülük” pazarlarında rekabeti bozan rakipler arası bir anlaşmadır. Zira Visa üyesi bankalar, takas komisyonuna ilişkin anlaşmaları dikkate alındığında rakip konumundadır. Bu nedenle, rakip konumundaki bankalar arasında bir anlaşma, tarafların nihai maliyetlerinin ve gelirlerinin belirli bir kısmını sabitlediği için kart ihracı ve üye işyeri

edinme düzeyinde fiyat rekabetine etki edecektir. Ayrıca Komisyon, takas komisyonunun, üye işyeri edinen kabulcü bankaların perakende düzeyinde müşterilerine karşı davranışlarını bozucu etkileri olduğuna dikkat çekmiştir. Çünkü takas komisyonu, kabulcü bankaların edindikleri üye işyerlerine uygulayacakları komisyonlar için fiili bir taban fiyat oluşturabilecek önemli bir maliyet kalemi niteliğindedir.

910 Buna rağmen Komisyon, anılan kararında takas komisyonunu rekabeti kısıtlamayı amaçlayan bir anlaşma olarak değerlendirmemiştir. Çünkü dört taraflı ödeme sistemlerindeki takas komisyonu anlaşması, sistemin isleyişinin istikrarını ve etkinliğini artırmayı ve dört taraflı ödeme sistemlerinin üç taraflı ödeme sistemleri ile daha etkin şekilde rekabet etmesini sağlayarak dolaylı bir şekilde ödeme sistemleri arasındaki rekabeti güçlendirmeyi amaçlamadığını belirtmiştir.

Komisyon ortak takas komisyonu belirlenmesine yönelik bir başka karar olan *Mastercard*⁴ kararında daha ayrıntılı bir değerlendirme yapmış, takas komisyonunun kabulcü bankalar arasındaki rekabeti bozan bir fiyat anlaşması olduğu ve kartlı ödeme sisteminin devamı için ortaklaşa belirlenmesinin gerekli olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Komisyon buna ilaveten 2002 yılında aldığı *Visa* kararından sonra yaptığı pazar 920 araştırması neticesinde, takas komisyonu olmadan da varlığını devam ettirebilen açık ödeme sistemlerinin olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Bu nedenle, çok taraflı takas komisyonunun bankalar tarafından ortaklaşa belirlenmesinin açık ödeme sistemlerinin devamı için gerekli olduğu görüşünü reddetmiştir.

ABD'deki *NaBanco* kararına da değinen Komisyon, *NaBanco* davasının görüldüğü tarih olan 1986'dan bu yana kartlı ödeme sistemlerinin rekabet yapısının değiştiğini, bu nedenle anılan kararda mahkemenin pazarın rekabetçi olması nedeniyle *Visa*'nın pazar gücünü kullanamayacağı değerlendirmesinin, günümüz rekabet şartlarında artık geçersiz olduğu değerlendirmesinde bulunmuştur. Zira *Visa* ve *Mastercard* kredi kartı ve harcama kartları pazarında ABD ve AB'de hâkim durumdadır. Komisyon ayrıca, söz 930 konusu mahkeme kararının Amerika'da da sorgulanmaya başlandığına dikkat çekmiştir.

Ortak takas komisyonunun RA madde 81'i ihlal ettiği sonucuna ulaşan Komisyon söz konusu anlaşmanın RA madde 81(3) kapsamında muafiyetten faydalanıp faydalanamayacağına bakmıştır. Komisyon *MasterCard*'ın RA madde 81(3)'ün ilk üç şartında sıralanan şartları yerine getirmediği sonucuna ulaşmıştır. Bu nedenle Komisyon *MasterCard Inc.*, *MasterCard International Inc.* ve *MasterCard Europe S.p.r.l.*'nin ihlale son vermeleri için bir takım tedbirleri yerine getirmesine karar vermiştir.

940 Komisyon'un takas komisyonuna ilişkin olarak zaman içinde daha ılımlıdan katıya değişen bu yaklaşımı şebeke ekonomilerinde şebeke olgunlaşana kadar bazı rekabetçi olmayan davranışlara göz yumulabileceği, ancak şebeke olgunlaştıktan sonra rekabeti kısıtlayabilecek türden davranışların yasaklanacağı düşüncesinden kaynaklanmaktadır.

Öte yandan kartlı ödeme sistemlerinde rekabete ilişkin en köklü değişiklik Avustralya'da görülmüştür. 1998'de RBA kartlı ödeme sistemleriyle ilgili olarak, kamu menfaatine hangisini uygun görüyorsa o doğrultuda düzenleme yapma yetkisi verilmiştir. 2000 yılında RBA ve Avustralya Tüketici ve Rekabet Otoritesi (ACCC) birlikte yürüttükleri incelemeler neticesinde oluşan ortak bir çalışmayı yayımlayarak, kartlı ödeme sistemleri için bugüne kadar temel kabul edilen bazı konulara ilişkin "reform" kabul edilebilecek değişiklikleri duyurmuştur. Bunlardan en önemlileri, takas

⁴ 19.12.2007 tarihli Komisyon Kararı, COMP/34.579.

950 komisyonunun RBA tarafından maliyete dayalı olarak ve belirli bir seviyeye eşit veya altında olacak şekilde belirlenmesidir.

RBA, takas komisyonunun dört taraflı kredi kartı sistemlerinde ihraççı ve kabulcü bankaların maliyet ve gelirleri arasındaki orantısızlığı düzeltmeye yardımcı olduğunu kabul etmişse de, takas komisyonu gibi kart hamili ve işyerlerine yansıtılacak fiyatı doğrudan etkileyen bir unsurun belirlenmesinin, hiçbir müdahale olmadan, bütünüyle kart sistemleri ve bu sisteme üye bankalara bırakılmasını toplumsal refahı ençoklayacak çözüm olarak görmemiştir.

960 RBA'nın ifade ettiği gibi kamu menfaati gözetildiğinde, takas komisyonunun kârını ençoklamaya çalışan teşebbüsler tarafından değil de kamu otoriteleri tarafından belirlenmesi makuldür. Avustralya'nın takas komisyonuna yaklaşımının daha adil olduğu ve Türkiye için örnek model olabileceği düşünölmekteyse de, Rekabet Kurumu'nun temel görevinin piyasadaki rekabeti korumak olduğu dikkate alındığında diğer alternatifler üzerinde durmanın daha makul olacağı değerlendirilmiştir. Zira RBA'nın ve ACCC'nin takas komisyonunu düzenlemesinde rekabetin korunmasından ziyade, pazarın iki tarafındaki tüketicileri koruma niyeti olduğu görölmektedir. Avustralya'da rekabet otoritesinin tüketiciyi de koruma görevinin olduğu düşünöldüğünde bu durum, rekabet otoritesinin gerçek görevinden uzaklaştığı anlamına gelmeyecektir.

970 Ancak burada Rekabet Kurumu gibi temel görevi serbest piyasa düzeninin en önemli unsuru rekabeti korumak olan, bir diğer ifade ile serbest piyasa düzenini korumak olan kurumların, maliyete müdahale etmesinin, rekabet politikasıyla ne derece örtüştüğü sorusu akla gelmektedir. Zira rekabet otoritelerinin maliyete doğrudan müdahale etmesinin bir rekabet hukuku "tedbir"i olamayacağı, bu nedenle kamu menfaati adına takas komisyonun belirlenmesi, bütünüyle kâr amacı güden kuruluşlara bırakılmayacaksa da, düzenleme görevini üstlenecek otoritenin rekabet otoritesi olmaması gerektiği açıktır. Bunun yerine daha çok düzenleyici rolü bulunan BDDK ve TCMB gibi kurumların bu görevi yerine getirmesinin daha uygun olduğu değerlendirilebilir.

980 Yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde, genel olarak ekonomiye ve kartlı ödeme sistemleri rekabetine önemli etkileri olan kredi kartı takas komisyonlarının ölkemizde henüz fiilen herhangi bir denetim ve düzenlemeye tabi olmadığı, dünya uygulamalarında da gerek rekabet otoritelerince gerekse düzenleyici kuruluşlarca konunun giderek daha çok titizlikle incelendiği ve artık daha sıkı tedbirler getirildiği dikkate alındığında BKM'nin takas komisyonu oranlarının üye bankalarca ortaklaşa belirlenmesi uygulamasına süresiz bir muafiyet verilmesinin mümkün olmadığı değerlendirilmektedir.

990 Bu çerçevede BKM'nin söz konusu başvurusuna ilişkin muafiyet süresinin şu aşamada sınırlandırılmasının uygun olacağı neticesine varılmıştır. Diğer yandan, BKM yetkililerince, bağımsız denetim prosedürlerinin, veri güvenilirliğini sağlayacak ve (ihraççı bankaların not-on-us işlemlerdeki cirosu ile hesaplanan) pazarın en az %80'ine sahip bankaları kapsayarak bankalar arasında hesaplama standardizasyonu oluşturacak şekilde yeniden düzenlenmesi ve 3 ay içerisinde Kurumumuza tevsik edilmesi; ayrıca formüle sağlanan verilerin yeni bağımsız denetim prosedürleri çerçevesinde her yıl düzenli olarak bağımsız denetimden geçirilmesi ve söz konusu bağımsız denetim raporlarının da Kurumumuza gönderilmesi yükümlülüğü getirilmesinin uygun olacağı kanaatine ulaşılmıştır.

I. SONUÇ

- 1000 Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre,
1. Bankalararası Kart Merkezi A.Ş. (BKM)'nin Yönetim Kurulu kararlarıyla ortak takas komisyonu belirlemesinin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun kapsamında teşebbüs birliği kararı olduğuna ve Kanun'un 4. maddesinin "*Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kâr gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi*" şeklindeki (a) bendine aykırılık oluşturduğuna,
 2. Kartlı ödeme sistemleri pazarının kendine özgü koşulları nedeniyle, ortak takas komisyonu belirlenmesinin, bazı koşulları sağlaması halinde Kanun'un 5. maddesi kapsamında muafiyetten yararlanabileceğine,
 - 1010 3. Ancak Bildirim Formu'nda talep edilen fonlama maliyetlerinde T.C. Merkez Bankası borç alma faizi yerine T.C. Merkez Bankası borç verme faiz oranının uygulanması ve Visa/MasterCard logo maliyetlerinin takas komisyonu formülüne dahil edilmesi durumunda bu koşulların gerçekleşmeyeceğine,
 4. Bununla birlikte BKM tarafından uygulanmakta olan formülde fonlama maliyeti bölümünde kullanılacak faizin, İMKB repo-ters repo piyasasında oluşan günlük faiz oranının esas alınarak hesaplanması koşuluyla ortak takas komisyonu belirlenmesine Kanun'un 5. maddesi kapsamında muafiyet tanınmasına,
 5. Muafiyet süresinin, 4. maddede belirtilen koşulun yerine getirildiğinin 30 gün içinde tevsik edilmesinden itibaren 3 yıl olarak belirlenmesine,
 - 1020 6. BKM yetkililerince, bağımsız denetim prosedürlerinin, veri güvenilirliğini sağlayacak ve (ihraççı bankaların not-on-us işlemlerdeki cirosu ile hesaplanan) pazarın en az %80'ine sahip bankaları kapsayarak bankalar arasında hesaplama standardizasyonu oluşturacak şekilde yeniden düzenlenmesine ve 3 (üç) ay içerisinde Kurumumuza tevsik edilmesine,
 7. Ayrıca, formüle sağlanan verilerin yeni bağımsız denetim prosedürleri çerçevesinde her yıl düzenli olarak bağımsız denetimden geçirilmesine ve söz konusu bağımsız denetim raporlarının da Kurumumuza gönderilmesine

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.